ATEITIS

11

USTRUOTAS
NESINIS
KSLEIVIŲ
RNALAS

PREPARATORY SCHOOL
Library

PKRITYS
9 3 6
TIEJI METAI

EKSCELENCIJA VYSKUPAS JUSTINAS STAUGAITIS
70 m. jubilatas (1866. XI. 14. 1936)

Sveikiname seses ir brolius Latvijos moksleivius Jūsų tautinės šventės proga.

TURINYS

Pr. Dovydaitis — Vyskupo Justino Staugaičio bibliškas amžius . . . 401
Vilis Cedrinš — Riga dimd (eil.) 404
Leon. Žitkevičius — Ar nebus (eil.) 404
Kazys Bradūnas — Mirusių mieste (eil.) 405
Eug. Matuzevičius — Patikėk (eil.) 405
J. Tauronis — Vergas ir spinduliuotoji 406
Kazys Karuža — Mergaitė (eil.) 413
Vysk. Justinas Staugaitis — Su gimnazisto kepure 414
Julija Švabaitė — Išsipildę žodžiai (eil.) 418
K. Alf. Sušinskas — Kada žmogus žmogų ryja 419
J. Garutis — Fausto santykiai su viršgamtiniu pasauliu 423
K. Augas — Nuo gimnazistės iki vienuolės 426
K. Z. — Pasikalbėjimas su Latvijos gimnaziste 428
K. Augas — Ateina Dievas 432
Gyd. J. Meškauskas — Moksleivio higiena 435
Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros naujienos. — Kūno kultūra. — Kreivos šypsenos.

Gamtos draugas lapkričio mėn. nr.

Dr. P. Slavėnas — Žemės apvalumo įrodymai 161
Pr. Dovydaitis — Gamtininko kopimas nuo kurmio iki kikilio . . . 165

„ATEITIES“ REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės Alėja 3. Tel. 2 52 35

PRENUMERATA
Lietuvoje: metams 10 lit.—pusmečiui 5 lit.—Moksleiviams met. 5 lit.—pusmečiui 3 lit.
Užsieny: met. 16 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams perpus pigiau.

Paskiras numeris 1,50 lit.
Redaktoriaus kalbamosios valandos:
antradieniais ir šeštadieniais nuo 14 iki 15 val.

MALONŪS SKAITYTOJAI IR PLATINTOJAI

Ketvirtame viršelio puslapyje jau skelbiame kokias dovanas duos „Ateitis“ 1937 m. Tačiau primename, kad dovanų gali tikėtis tik tie skaitytojai, kurie bus atsilyginę už šiuos metus. Tenka apgailestauti, kad dar ne visi mūsų platintojai (o tame tarpe ir skaitytojai) supranta, kaip jie sunkina žurnalo leidimą nutęsdami mokėjimus iki metų pabaigos. Administracijai tenka rašinėti priminimus, raginimus ir daryti bereikalingas išlaidas. Tagi, dar kartą nuoširdžiai prašome siųsti kiek galint greičiau pren-tos pinigus už š. m. II-rą pusmetį.

„Ateities“ Administracija

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė Kaune.

VYSKUPO JUSTINO STAUGAIČIO BIBLIŠKAS AMŽIUS

JO 70 METŲ AMŽIAUS SUKAKTIES PROGA

Šie metai gausingi „bibliškais“, t. y. 70 metų jubiliejais užsieniuose ir Lietuvoj. Tokio amžiaus sulaukusių jubilatų šiais metais aš esu minėjęs: Lietuvos selekcininką prof. D. Rudzinskį (Kosmos 1936, 4—6 Nr.), prancūzų zoologą genetiką L. Cuénot (XX amžius 1936, 110 Nr. X 31), danų rašytoją konvertitą J. Jörgensena (XX amžius 116 Nr. XI 7 ir Židinys 1936, 11 Nr.). Šių vyrų eilė dabar tenka padidinti dar Ekscelencijos Telšių vyskupo Justino Staugaičio tokiu pat jubiliejum. Tat ir noriu čia „Ateities“ skaitytojų šeimyną bent kotrumpiausiai su garbingu jubilatu supažindinti.

Ekscelencija jubilatas yra gryno kraujo lietuvis suvalkietis kilęs iš to Suvalkijos krašto, kuris zanavykais vadinamas ir kurio lietuviškumą svetimos įtakos yra mažiau palietusios, kaip kitus kraštus. Jis gimė 1866.XI.14 d. Tupikų kaime, Žvirgždaičių (pirmiau Kudirkos Naumiesčio) parapijoj, Šakių (pirmiau Naumiesčio) apskr., religingoj ūkininko šeimoj. Mokėsi namie, Naumiesčio mokykloj ir Marijampolės gimnazijoj. Apie mokymąsi šiose mokyklose jis pats pasakoja „Ateities Spindulių“ (10 ir 11 Nr.) ir „Ateities“ (šiame pat sąsiuviny) skaitytojams. Nuo 4 klasės jau patsai uždarbiavo pamokomis. Savo anksti mirusios (1885 m., 40 m. amžiaus) motinėlės troškimą pildydamas, stojo kunigų seminarijon Seinuose ir, visą laiką būdamas vienu pavyzdingiausių klierikų, ją baigė 1890 m.; tų metų VI 24 įšvęstas kunigu. Mėgdamas mokslą, galvojo vykt į užsienius, bet šį tikslą sukliudė jam reikalas rūpintis savo jaunesniaisiais broliais našlaičiais.

Kunigo ir lietuvio patrioto (platindamas lietuvišką spaudą) darbą pirmiausia dirbo Alytuj. Paskui buvo nukeltas į Sniedavą (Mozūrų krašte, netoli Lomžos). 1893 m. jis jau vėl Lietuvoj — Barbierišky. Visur buvo mylimas ir su ašaromis išlydimas. Savo brolių reikalų verčiamas išsikėlė į Varšuvos Arkivyskupiją. Ten kunigavo Blendove, Lodziuj ir Varšuvoj, (nuo 1895 m.), kame išgyveno 10 m.: 4 metus vikaru prie šv. Aleksandro bažnyčios ir apie 6 m. įvairių gimnazijų kapelionu. Lenkai čia jam pavydėjo. Varšuvos lietuviai tuo metu jau buvo pradėję organizuotis. Tą darbė rėmė ir kap. Staugaitis, tačiau rusai trukdė bet ką rimčiau padaryti. Kilus rusų karui su japonais, prasidėjo bruzdėjimas ir moksleivių tarpe. Gimnazijos direktorius užsipuola kap. Staugaitį, kam jis nedaręs mokiniams įtakos, kad nestreikuotų. Kapelionas, įsižeidęs, smarkiai atsikirto: „Jūs viską darėt, kad mes, kunigai, būtumė kotoliausiai nuo moksleivių, o dabar reikalaujate mūsų įtakos“!?

Netrukus Varšuvą palikęs grįžo Lietuvon (1905 m.) ir čia stojo į lietuviškos kultūros kūrimo ir organizavimo darbą. Pirmuosius metus vikaravo lietuviškosios Suvalkijos „sostinėje“ — Marijampolėj. Čia tuojaus parašė įstatus ir įsteigė plačiai pagarsėjusią Suvalkijoj „Žiburio“ draugiją, lietuviškam ir katalikiškam švietimui skleisti. „Žiburys“ dar

ir dabar neužgeseęs. Pereitais metais buvo paminėta jo žibėjimo 30 metų sukaktis. Tik dėl sukaktuvių organizatorių neapdairumo, paminėjimas išėjo „liesas“. Tų sukaktuvių pamaldas celebravęs Ekscelencija „Žiburio“ įkūrėjas man pagrįstai nusiskundė, kad tokia draugija, kuri jau prieš 30 metų, Lietuvą dar slegiant sunkiai ruso letenai, buvo išsikovojusi teisę savo mokyklose mokyti ir lietuvių kalba, buvo verta geriau jos sukaktį paminėt. Neabejoju, kad kitą artimiausią „Žiburio“ sukaktį Suvalkijos katalikų visuomenė tinkamai paminės. Taigi kun. Staugaičio trūsu ir pastangomis Marijampolėj buvo atidarytos dvi prad. mokyklos, senelių ir vaikų prieglaudos ir (1906 m.) mergaičių progimnazija, kurion mokytojauti, tarp kitų, buvo parkviesta ir žinomoji pedagogė M. Pečkauskaitė (Šatrijos Ragana). Ūkininkų gerbūviui kelti kun. Staugaitis prisidėjo ir ekonominę „Žagrės“ draugiją įsteigti bei remti.

Dvasinė vyresnybė kun. Staugaitį buvo pristačiusi į Marijampolės gimnazijos kapelionus, bet rusų vyriausybė jo toms pareigoms nepatvirtino, kaip „neištikimo“ politiniu atžvilgiu. Tuomet mūsų jubilatas apie 2 metu klebonavo Lekėčiuose (panemunėj netoli Zapyškio), kame toj, naujai kuriamoj, parapijoj teko jam ir parapinės trobos statyti. Truputį lyg kokia likimo ironija kvepia! Bet auksas ir pelenuose pamatomas. Kaune 1908 m. surengtuose socialiniuose kursuose, greta kunigų profesorių Pr, Būčio, a. a. Matulevičiaus, a. a. Maironio, Paltaroko, pasirodo su paskaita apie labdarybę ir nežinomo užkampio klebonas kun. Staugaitis.

Nuo 1909 m. kun. Staugaitis pakviečiamas į Seinus kunigų žurnalui „Vadovui“ redaguoti. Čia parodė savo gabią plunksną rašydamas įvairaus turinio straipsnių, dažnai pusę to žurnalo patsai prirašydamas ir pasirašinėdamas daugiausia slapyvardėmis: Meškus, Panenupis, kun. Mš., X ir kt. „Vadove“ dirbdamas mūsų jubilatas pasitiko ir „Ateitį“, kurios pasirodymu 1911 m. labai džiaugėsi ir iš visos širdies ją parėmė morališkai bei materiališkai.

„Vadovą“ beredaguodamas susilpnino savo akis ir turėjo iš to darbo pasitraukti. Pasitraukęs 4 metus klebonavo Pakuony. Čia jį užtiko karas su visomis savo blogybėmis. Kol dar vokiečiai Lietuvos nebuvo užėmę, kleb. Staugaitis rūpinosi nuo karo nukentėjusių reikalais ir paraližavo čia lenkų užmačias. Karo vidury (1916) atsikėlė į Aukštąją Panemunę prie Kauno, kurioje klebonavo 10 m. t. y. iki 1926 m. Čia jau tekdavo ir šias eilutes rašančiam dažniau su jubilatu susitikti.

Vokiečių okupacijos metu Kaunas buvo tokia tvirtovė, kurioj vokiečiai gyventojus laikė pusalkanius. Maisto gauti buvo sunku ir rizikinga, nes visi tiltai ir keliai buvo sargybomis apstatyti. Tat gerb. jubilatas, tuomet prie Kauno vartų turėdamas savo rezidenciją, tarpininkaudavo iš kitur gauti arba ir patsai siųsdavo „kontrabanda“ mano šeimynai maisto į badinamąjį Kauną. Užtai aš mano ir mano šeimynos vardu jam ir šioj vietoj dėkoju.

Lietuvos nepriklausomybės aušrai brėkštant, kun. Staugaitis visur stovi pirmose eilėse: ir su okupantais kovoja, reikalaudamas lietuviams lietuviškų gimnazijų bei laikraščių, ir dalyvauja politiniuose lietuvių pasitarimuose Kaune ir Vilniuje. 1917 m. Vilniaus konferencijoj dalyvauja kaip prezidiumo narys, išrenkamas Lietuvos Tarybon, Taryboje išrenkamas vicepirmininku. Lietuvos valstybės įkūrimo reikalais važinėja įvairiose delegacijose pas vokiečių vadovybes Lietuvoje, du kartu vyko į Berlyną, ke-

liavo taip pat į Švediją ir Šveicariją, 1918 II 16 pasirašė Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aktą. Suredagavo laikinąją Lietuvos konstituciją. Vienu žodžiu, aktyviai dalyvavo visuose besikuriančios Lietuvos žygiuose ir pirmuosius ministerių kabinetus sudarant, ir organizuojant įvairias naujas valstybės įstaigas. Antroj valstybės konferencijoj Kaune 1919 m. pradžioj, kai bolševikai buvo jau Vilnių užėmę ir slinko artyn Kauno, kun. Staugaitis padarė pranešimą apie besikuriančios Lietuvos valstybės pirmuosius žingsnius ir skleidė optimizmą dėl Lietuvos ateities.

1920—1926 m. buvo Seimo ar vicepirmininku, ar pirmininku ir pavaduodavo išvykusį valstybės prezidentą. Seime visuomet dirbo švietimo, užsienių ir konstitucijos komisijose. Dalyvavo keliuose svarbiuose diplomatiniuose žygiuose (1919 m. į Paryžių ir Vatikaną, 1920 m. Londone, Paryžiuj, Romoj, 1921 m. Suomijoj) vis Lietuvos valstybės atstatymo ir stiprinimo reikalais.

1926 m. konsekruotas vyskupu ir paėmęs valdyt Telšių vyskupiją pradėjo naują, sunkų darbą, turėjo daugybės visokių rūpesčių, Jo dešimties metų vyskupiško darbo liudininkai čia yra pastatyti kunigų seminarijos rūmai su joje dirbančia seminarija, kūrijos rūmai, vyskupijos laikraštis „Žemaičių Prietelius", trys eucharistiniai kongresai, vyskupijos sinodas ir daug daug kitų darbų. Taip pat Klaipėdos krašto katalikų reikalai yra vysk. Staugaičio rūpestis.

Jau esame minėję, kad jubilatas turi ir sklandžią, visai literatišką plunksną. Jo „zanavykiškas" stilius labai patiko vienam mūsų rašytojui, kuris jį, dar Lietuvos kūrimosi pat pradžioj, kvietė bendradarbiu į jo redaguojamą žurnalą atsiminimų parašyti.

Jubilatas yra parašęs daug įvairaus turinio straipsnių; 10 su viršum jo raštų išleisti atskirais leidiniais, knygų ir knygelių pavidalu. Ir vyskupaudamas jis neleido savo plunksnai rūdyti. Tarp nespausdintų raštų turi parašęs tris tomus atsiminimų, kuriuose yra daug labai vertingos medžiagos Lietuvos kultūros istorijai iš praeitojo šimtmečio pabaigos ir šiojo pradžios, o ypač iš Lietuvos Valstybės kūrimosi laikų. Nes jubilatui jo įvairiajame veikime teko su daug kuo susitikti, daug patirti, išgirsti ir įspūdžių įgyti. Tat laukiame juos išspausdinant. O tuo tarpu „Ateities Spindulių" ir „Ateities" skaitytojų šeimyna yra dėkinga jubilatui už leidimą pasinaudot tais jo atsiminimais iš mokymosi metų, kurie gražiai papildys šį mano straipsnelį.

Šių metų Rugsėjo mėn. 20 d. Telšių vyskupijos katalikų visuomenė, dalyvaujant daugeliui svečių ir iš visos Lietuvos, gražiai minėjo savo mylimo vadovo 70 m. amžiaus ir 10 metų vyskupijos įkūrimo sukaktį. „Ateitis" prie tų sukaktuvių prisideda dabar, tikrajai sukaktuvių dienai atėjus. Jubilatas į savo amžiaus metų 8-ją dešimtį įžengia su nepaprastai jaunuoliška dvasia ir nuotaika. Ir iš jo veido niekas nespręs jį jau tiek amžiaus turint. Tat tikėsimės, kad gerasis Dievulis dar ilgai laikys gyvą, sveiką ir pajėgų mūsų jubilatą savo garbei ir Lietuvos Bažnyčios bei valstybės gerovei!

Visa „Ateities" skaitytojų šeimyna to jam nuoširdžiai meldžia! Tai jubilatui užtikrina čia pasirašąs jo kaikuriais atvejais buvęs bendradarbis

1936 XI 14. *Pr. Dovydaitis*

VILIS CEDRINŠ *)

RIGA DIMD

Dzimtā valsts svētums mans, tavi lauki miera pilni —
Klusi vējš kalnos šalc meži rāmi vētrā zan.
Upju pulks lēni vel spožā jūrā maigu vilni,
Lejup vien tālums viss milža sparā dun un skan:
Rīga dimd, Rīga dimd! — Ko tur rīts un vakars kal,
Kāds gan liels dzirnu zobs augu dienu miltus mal?
Tāls tas laiks — svešnieks launs tautai slēdza Rīgas vārtus,

Gruzda vien tornos tumšs Dieva svētais uguns zaigs.
Mākto pulks naktīs vēl kalnos dedza spožus sārtus,
Kungiem tiem pretī skalš nodimēja kalums baigs:
Kalvis dažs kala jau asus škēpus audzēm tām,
Kuras jauž teiksmu gars cauri ciltīm nākošām.

Tuvs tas laiks — spara pilns latvis teica savu vārdu,
Ikviens vīrs drosmē liels kaujā gāja dunēdams.
Tumšo bars vēlās prom tālumos ar dobju dārdu,
Dimdā tai šalko vēl vareni ik Rīgas nams.
Tornos lemj Laima jau saules mūžu pilsētai,
Vadons dižs lai no tās valda grožus zemei šai.

Rīga dimd, Rīga dimd! — Kas pār klajiem kvēles mētā
— Kluvis brīvs latvju vīrs savas tautas ēzē sit?
Rīgā kal, skaidas lec katrā Māras koptā sētā,
Lai kā brīns laukiem drīz zelta laiki pāri rit.
Tumsā zūd, purvā trūd simtu gadu gruzdums sūrs —
Pašiem mums jākal spožs savas tautas gara pūrs!

LEON. ŽITKEVIČIUS

AR NEBUS

Gluosnyj varna nerimdama kranksi.
Pulkas vyrų jau žengia taku.
Kai kelionėn didžion išsirengsiu,
Ar nebus tau, mamyte, sunku? . . .

Ei, sudiev, žalios lankos ir sodai, —
Su dienom aš į laimę slenku!
O ar tu patikėsi tais žodžiais,
Ar nebus tau, mamyte, sunku? . . .

Dienos verks, kaip eilėraščio posmai,
Dienos ges meteoru menku . . .
Jeigu Requiem ten užgiedos man,
Ar nebus tau, mamyte, sunku? . . .

---

*) Vilis Cedrinš yra pačios jaunosios latvių poetų kartos atstovas, tautinio metro reprezentatorius. Šitas eilėraštis paimtas iš jo knygos „Sidraba jatnieks“ (Sidabrinis raitelis).

KAZYS BRADŪNAS

MIRUSIŲ MIESTE

Nulašės nuo kryžiaus lašas,
Nulašės kapuos...
Vakaras ant rankų neša
Mirštančius lapus.

Ar galėtumei tikėti
Ašara akmens...
O, kiek daug pasauly vietos
Mirti ir gyvent.

Tai ne ašara nutiško,
Tai rasa naktų...
Šok, gyvenime išblyškęs,
Silpstančiu taktu.

O, kaip laimei šičia ankšta,
Džiaugsmas, ach, brangu...
Kogi jūs, pušelės aukštos,
Stiebiatės dangun?

Prieš mėnulį jūroj blykstels
Ilstanti vilnis...
Miestas mirusių pragysta
Muzika švelnia.

Ir ant slenksčio atsistoju
Tarpvarty kapų.
Meta vakaras po kojų
Šlamančius lapus...

EUG. MATUZEVIČIUS

PATIKĖK

Susimąstė žvaigždės, ir tu vis stebiesi —
Kokios ramios naktys upių sidabre!
O gal taip, mieloji, gal ir patikėsiu...
Bet vistiek mūs meilės niekas čia neras...

Tu matei, kaip žiedą purtė rudens vėjas —
Skausmas širdį gėlė, tu tada verkei...
O dabar daulėlio — saulėn dienos liejas,
Žydi visos pievos ir visi laukai!...

Tau dar nesakysiu, o išskris juk gervės.
Ir apjuos padangę linkstančiu lanku...
Patikėk, mieloji. Meilės neberasim —
Ji palūš, lyg linas tėviškės laukų...

J. TAURONIS

VERGAS IR SPINDULIUOTOJI

TREČIASIS PAVEIKSLAS

Senatorius Vitelijus sėdi iškilmingai pasirėdęs savo krasėje ir priiminėja žmones su reikalais.

1 scena

VITELIJUS — O Jupiteri, kokia šiandie laiminga diena, nė vieno interesanto. Būdavo kitomis dienomis jau ištisos eilės laukdavo. Dar truputį palauksiu, jei niekas neateis, tai eisiu pas ciesoriaus burtininką, kad jis išaiškintų šios nakties sapną. Rodos, einu Tiberio krantais pasivaikščioti. Mane lydi mano dvaro papuošalas, taurusis mano vergas Priscilas. Aš jam priminiau, kad grįžęs eisiu į amfiteatrą pasigėrėti, kaip žvėrys drasko Romos išdavikus krikščionis. Jis ėmė krikščionis ginti ir jo kaktoje sušvito kryžius. Jis prisipažino esąs krikščionis. Aš jį tuoj nustūmiau į Tiberį. Tuoj visas Tiberio vanduo virto krauju ir pakilo baisi audra, didelės kraujo bangos užliejo garbingąją Romą. Perimtas išgąsčio pabudau. *(Išgąstingai nupasakojęs, pastebi pro langą atskubančią Afrą.)* O ko gi toji Afra taip atskuba, gal kokia žinia iš Dioklecijano?

2 scena

AFRA — *(Įbėgusi žemai nusilenkia.)* Šviesusis senatoriau, ar man bus leista pranešti, kad dvare atsirado viena didžiausia ir pavojingiausia baisybė.

VITELIJUS — Ne tik leista, bet ir privalai, tik sakyk tiesą, kitaip — būsi nubausta.

AFRA — Šviesusis senatoriau, ištikimasis dvaro vergas Priscilas yra krikščionis. Pati mačiau, kaip jis išsiėmė kryžių ir pati girdėjau, kaip prisipažino krikščionimi. Šviesusis senatorius tokius dalykus turite žinoti, tad nebausite už pranešimą. *(Žemai nusilenkia.)*

VITELIJUS — Afra, ar tavo lūpos tai pasakiusios galėtų prisiekti Jupiteriu?

AFRA — Prisiekiu Jupiteriu ir savo gyvybe. Jei netiesą sakau, atiduosite mane fontano žuvims.

VITELIJUS — *(Rašo raštą ir, susukęs į ritinėlį, paduoda Afrai.)* Šį mano raštą skubiausiai įteik vyriausiajam budeliui, jis padarys, kas reikia. Dabar gali eiti.

AFRA — Skubu ir tuoj įteiksiu! *(Nusilenkia ir išeina.)*

3 scena

VITELIJUS *(Pasikelia nuo krasės ir susinervinęs vaikšto.)* Aš vis nenoriu tikėti, kad mano gerasis vergas Priscilas būtų taip padaręs. Jei jis neprisipažins, aš jo neversiu prisipažinti, kaip kitus. Gal Afra užpyko ir įskundė. Tada nubausiu Afrą. O jeigu prisipažins krikščionimi? Visvien mano iškalba ir autoritetas privers jį krikščionybės išsižadėti. O, jau budeliai atveda Priscilą. *(Eina ir sėdasi į krasę.)*

4 scena

1 BUDELIS *(Trys budeliai, atvedę gražuolį vergą Priscilą, žemai nusilenkia ir vienas jų prieina prie Senatoriaus ir įteikia įsakymo raštą.)* Šviesusis Viešpatie, *(nusilenkia)* grąžinu duotą įsakymą, kurį įvykdėme — Priscilą atvedėme *(nusilenkia ir eina atgal.)*

VITELIJUS Priscilai, eikš čia, o jūs stokite, palikite prie durų.

PRISCILAS *(Rimtai nusiteikęs, bet nė kiek nenusiminęs prisiartina ir nusilenkia.)* Klausau, šviesusis Viešpatie!

VITELIJUS *(Maloniai pažvelgia į savo gerąjį vergą ir švelniai užklausia.)* Priscilai, turbūt, Afra tave nekaltai įskundė; argi tu esi krikščionis?

PRISCILAS Ne, teisybę pasakė: aš esu krikščionis.

VITELIJUS *(Veidas pasidarė rūstus ir griežtas.)* Bet tu žinai, kaip su krikščionimis elgiasi Roma?

PRISCILAS *(Drąsiai.)* Viešpatie, tai manęs visai negązdina. Mano Kristus padės man nugalėti mirtį.

VITELIJUS Tu toks jaunas ir gražus; mesk tuos krikščionių prietarus. Būk vyras ir vėl galėsi džiaugtis mano rūmuose.

PRISCILAS Viešpatie, čia ne prietarai, o didžioji gyvenimo išmintis. Aš niekuomet jos neišsižadėsiu.

VITELIJUS Priscilai, jei aš sakau, kad prietarai ir kvailybė, tai taip ir yra. Jei visa tai neišsižadėsi, tavęs laukia koliziejaus arena.

PRISCILAS Niekados, niekados neišsižadėsiu tikrojo Dievo; Jis mano tiesa, kelias ir gyvenimas!

VITELIJUS Priscilai, man skaudu ir be galo gaila tavęs, gaila žydinčios tavo jaunystės ir grožio. Pagalvok, ką kalbi ir darai, nes šį mudviejų pasikalbėjimą girdi liudininkai.

PRISCILAS Man galvoti nieko nebereikia. Pirm negu pasisakiau, kad esu krikščionis, jau buvo mano apgalvota. Aš jau kitoks nebūsiu, nors toje vietoje, kur stoviu, būtų amfiteatro arena. Mano pasiryžimas galingesnis už mirtį.

VITELIJUS Jei taip, tai pajusi savo kūnu liūtų ir panterų dantis.

PRISCILAS *(Pakelia akis aukštyn.)* Kaip malonu, juk visa tai atneš man laimę . . .

VITELIJUS Ar tiki savo žodžiais, kad laimę atneš mirtis? Priscilai, tu supranti, kad aš labai nenoriu tau taikinti sprendimo, kaip kitiems krikščionims. Išsižadėk Kristaus ir dovanosiu tau laisvę . . .

PRISCILAS Mažai man, Viešpatie, težadi.

VITELIJUS Suteiksiu laisvę ir apdovanosiu brangenybėmis ir turtais.

PRISCILAS Per maža man, Viešpatie!

VITELIJUS Aš paskirsiu tave savo turtų įpėdiniu ir išleisiu už tavęs savo brangiąją vienturtę dukterį Kliaudiją. Ar ir dabar neišsižadėsi Kristaus?!

PRISCILAS *(Pradeda jaudintis. Jo akys sudrėgsta ir žvilgsnis įsminga į tolį. Kiek susimąsto. Paskui išsiėmė kryžių ir jį karštai prispaudžia prie krūtinės.)* Viešpatie, kam duodi man pačiam spręsti tokį žmogiškai širdžiai skaudų klausimą. *(Drąsiai.)* Vis viena pasirenku savo Kristų ir mirtį!...

VITELIJUS *(Įtužęs atsistoja ir trenkia kumščiu.)* Gana, nutarta. Ei, šen! Veskite nepaklusnų vergą—krikščionį, tegu jo užsispirimą sutriuškina liūtų, tigrų ir panterų dantys!...

PRISCILAS *(Ramiai.)* Visa tai mane džiugina. Jaučiu didžiąją amžinybės laimę. *(Budeliai vergą tveria ir žiauriai varo durų link. Priscilas nusilenkia Vitelijui ir atsisveikina:)* Geras buvai man, šviesusis Viešpatie, aš iki paskutinės valandos melsiuos už tave ir Kliaudiją. *(Eidamas durų link.)* Kristau, jau nebetolimas kelias iki Tavęs!...

VITELIJUS *(Susijaudinęs.)* Vergas tampa didesnis už savo Viešpatį! Bet Viešpats turi priemonių jį nubausti. *(Žiūri į išeinantį Priscilą ir dar laukia, ar neišsižadės Kristaus.)*

PRISCILAS *(Išeidamas.)* Paskutinis mano žygis pas Jėzų į amžinybę!... *(Pasigirsta liūdna muzika.)*

III paveikslo užbaiga

KETVIRTASIS PAVEIKSLAS

Pukios gelės puošia ištaigingą Kliaudijos kambarį. Dideliame metaliniame veidrody atsispindi liūdna Kliaudijos poza. Kliaudija sėdi prie stalo: ant sunertų rankų padėta galva su padrykusiais plaukais. Kiek toliau ant stalo guli didelis peilis. Girdisi melancholiškos muzikos melodija, atitinkanti Kliaudijos prislėgtą nuotaiką.

1 scena

KLIAUDIJA *(Kiek palukėjusi stojasi ir eina prie veidrodžio.)* Kliaudija, šiandieną tu pati savęs jau nebepažįsti?!... O, kas supras, kokios kančios gniaužo mano dvasią?!... *(Svyruodama ir laužydama rankas vaikšto po kambarį ir aimanuoja:)* Priscilai, tavęs jau nebėra gyvųjų tarpe. Aštrūs liūtų, tigrų ir panterų dantys sudraskė žavųjį tavo kūną. Priscilai, *(sukniumba prie stalo)* aš tau prisiekiu, kad niekuomet nebeisiu į tą žiaurią žudynių vietą. *(Atsistoja.)* Bet kas iš to, juk vis tiek tavęs jau nebėra. *(Varto rankose aštrų peilį.)* Priscilai, senatoriaus duktė Kliaudija, pamilusi tave, žus kartu su tavim. *(Neša peilį prie krūtinės, girdisi labai melancholiška muzika, o iš akių nesuvaldomai teka ašaros.)* Aštrus peilis man primins aštriuosius

panterų dantis! *(Tuo tarpu įeina cezario Dioklecijano tribūnas — kariškis, persigąsta ir sustingsta. Kliaudija dar kartą pažvelgia į veidrodį ir ten pamato save ir tribūną. Ramiai peilį padeda ant stalo, nuduoda lyg būtų juo žaidžiusi.)*

2 scena

TRIBŪNAS *(Kai Kliaudija į jį pažvelgia, žemai nusilenkia ir taria:)* Spinduliuotoji, dieviškasis Dioklecijanas kviečia šį vakarą į savo rūmuose rengiamąją puotą. Turiu garbės Spinduliuotajai įteikti jo asmens kvietimą. *(Nusilenkia ir paduoda raikšteliu perrištą ir vaško antspauda užantspauduotą lentelę.)*

KLIAUDIJA *(Paima ir šaltai mostelėja tribūnui.)* Esi laisvas!

TRIBŪNAS Spinduliuotosios laukia šviesusis cezaris ir visas jo puošnusis dvaras. *(Nusilenkia ir išeina.)*

3 scena

KLIAUDIJA *(Šaltai žiūri į kvietimą, bet jo neskaito ir nervingai pameta ant stalo.)* Negaliu eiti į puotą pas tą, kurio akys matė ir džiaugėsi, kaip beginklį Priscilą sudraskė plėšrieji žvėrys. Ten saldus vynas, visų džiugi pavasariška nuotaika ir daugybė ugningų žvilgsnių sekios mane, o aš vis viena negalėsiu džiaugtis — krauju patvinusi širdis vers karčiai liūdėti. Ar jie supras ir atjaus?! Jų toks pat džiaugsmas bus puotoje, koks buvo ir amfiteatre, kur amžinai užgeso Priscilo širdis. *(Vaikšto.)* Ne, neisiu! Man lieka tik liūdėti ir kentėti tokias kančias, kokių nepažino mano širdis, kol nebuvo pamilusi gražuolio vergo. *(Vėl pasigirsta liūdna muzika.)* Šis peilis turės išspręsti mano likimą *(Varto peilį.)* Bet ar turėsiu jėgų iš karto?! *(Daro bandymą: įremia peilį į krūtinę.)* O jei nepavyktų! Visi juoktųsi ir man reikėtų tuos juokus pernešti. Ne, reikia kitaip! *(Atsisėda, peilį padeda ir susimąsto. Ir staiga riktelėja:)* Afra!

4 scena

AFRA *(Įbėga linksmai nusiteikusi, bet pamačiusi liūdną Kliaudiją, surimtėja.)* Kuo galiu patarnauti?

KLIAUDIJA Afra, tu žinai, kur galima gauti stiprių, be skausmo veikiančių, nuodų?

AFRA Nuodų?! *(Nustemba.)* Žinau.

KLIAUDIJA Štai, imk, *(meta maišelį cistercijų)* ir skubėk jų parnešti.

AFRA *(Nusilenkia.)* Tuoj, tuoj, šviesioji Kliaudija, atnešiu!... *(Išbėga.)*

5 scena

KLIAUDIJA — Kodėl tiek daug kančių? Ir tai vis dėl vergo, kurį mylėjo senatoriaus duktė? *(Prisiartinusi prie veidrodžio.)* Kliaudija, tu dabar supratai, kad meilė galingesnė už mirtį. Priscilai, kaip aš tavęs ilgiuos, kaip skaudžiai dėl tavęs kenčiu!... *(Artėja prie stalo ir sukniumba. Sužaibuoja, užgęsta šviesa ir pasigirsta perkūnija. Kampe pasirodo šviesus Priscilo veidas.)* Priscilai, Priscilai, ar tai tu? *(Prislėgtu balsu.)* Kaip aš tavęs išsiilgau, eikš arčiau! Priscilai, kodėl tu nesiartini ir nieko nesakai? *(Iš pasirodžiusio Priscilo lūpų išsiveržia švelnus balsas:)* „Kliaudija, pasek mane, pasek"! *(Priscilas išnyksta, toj vietoj sužiba kryžius ir vėl užgęsta. Kambary vėl pasidaro šviesu, Kliaudija nebesupranta, kur besanti.)* Kur gi aš esu? Argi Priscilas dar gyvas? Ne, man pasirodė jo dvasia ir vadino pas save: „pasek mane, pasek "!. *(Svyruodama vaikšto paliai stalą.)* Aš eisiu pas tave, Priscilai, jau greitai sulauksi manęs!... *(Sėdasi prie stalo ir užsidengusi rankomis veidą liūdi...)*

6 scena

VITELIJUS — *(Įeina.)* Kliaudija, ar tu dar į puotą nesiruoši? Kas tau yra, kodėl tokia nuliūdusi?

KLIAUDIJA — Nieko, tėveli, taip sau. Nežinau, kodėl nėra ūpo ir gana.

VITELIJUS — Skubėk ruoštis, tenai išsiblaškysi, atsiras ir ūpas. Skubėk, kad nereikėtų laukti.

KLIAUDIJA — Kur?

VITELIJUS — Kvietimą gavai? Mūsų laukia pats cezaris.

KLIAUDIJA — *(Truputį šyptelėjo, paėmė tribūno atneštą kvietimą, sulaužė antspaudą ir perskaitė.)* Taip, Cezario kvietimą turiu.

VITELIJUS — Tai skubėk, ruoškis, nes laiko nedaug, ir aš einu.

KLIAUDIJA — Tėveli, aš šį vakarą į puotą pas cezarį nevyksiu.

VITELIJUS — Kodėl?

KLIAUDIJA — Neisiu, nes nenoriu!

VITELIJUS — Ar tie tavo kaprizai ne Priscilo sukelti? Kas tau svarbiau, ar vergas, kurio jau ir kaulų neliko, ar dieviškasis Dioklecijanas?

KLIAUDIJA — Tėveli, nepyk, aš vis tiek neisiu. Mano širdis nemoka pamilti, kas jai nepatinka. Meilė neskiria vergo nuo dieviškojo Dioklecijano. *(Susijaudina.)*

VITELIJUS — Klaudija, tai tu taip kremties dėl savo tėvo vergo, kurį niekšingai sutriuškino aštrūs liūtų dantys? Kad daugiau aš neišgirsčiau nė menkiausio aimanavimo dėl Priscilo, kurio jau nebėra. O dabar ruoškis tuoj į pokilį.

KLIAUDIJA — Taip, Priscilo nebėra tik ten. Mano širdžiai jis tebėra gyvas ir brangus. Šiandien, aš esu perdaug išvargusi, kad galėčiau pokily dalyvauti. Tėveli, juk aš galiu susirgti, todėl ir cezaris nepyks!

VITELIJUS Neišsikalbinėk, ruoškis! Cezaris ir aš lauksime tavęs. *(Išeina.)*

7 scena

KLIAUDIJA *(Vaikšto susinervinusi.)* Veltui lauksite manęs, man puota nerūpi. Kur toji Afra, kad negrįžta?! Niekados neturėjau tokio skausmo, kaip dabar ir jau niekas kitas jo nenuramins, kaip be skausmo veikiantieji nuodai. *(Švel-niai.)* Priscilai, Priscilai, pasirodyk dar kartą... Aš ruo-šiuos eiti ne į puotą, bet pas tave... Aš likau viena našlaitė. Kai nebėra tavęs, niekas man nebemiela, ne-bėra ir gyvenimo. Grįš Afra su nuodais, kurie nuramins mane ant visados. *(Drąsiai.)* Tegu dieviškasis Diokleci-janas pamatys tik mano šaltą lavoną ir tegu supras, kad savo širdies negalėjau jam atiduoti, o tik tam, kurį bu-vau visa širdimi pamilusi — Priscilui. Tiesa, reikia man parašyti savo tėveliui paskutinį atsisveikinimą. *(Eina, sė-dasi prie stalo ir rašo ant lentelės.)* Reikia perskaityti ar sklandžiai parašiau. *(Skaito:)* Mano tėveli,

Šį vakarą aš mačiau savo mylimą Priscilą. Jis kvietė mane pas save. Aš negaliu jo pakvietimui at-sisakyti, nes aš jį be galo myliu. Aš eisiu pas jį ir savo liepsnojančią ir tyrą širdies meilę nunešiu jam. Nekaltink manęs; aš nekalta, kad mano širdis pamilo Priscilą. Kai skaitysi šį laišką, jau aš būsiu pas savo brangųjį Priscilą. Gyvuok, tėveli, ir džiaukis gyvu gyvenimu, o aš dar kartą mirusi tave sveikinu, tavo duktė Kliaudija.

Dabar galiu užantspauduoti. *(Užantspauduoja ir pa-deda ant stalo.)* Kai sugrįš — ras!

8 scena

VERGAI *(Įeina du vergu ir nusilenkia, paskui vienas kalba:)* Spin-duliuotoji, dieviškasis cezaris Dioklecijanas, siųsdamas savo lektiką, nori šį vakarą prie savo puotos stalo ma-tyti Veneros grožiu spindintį tavo veidą.

KLIAUDIJA Padėkokite mano vardu cezariui už lektiką, aš ateisiu kiek vėliau. Apie mano atėjimą žinos visa Roma.

VERGAI *(Nusilenkia ir vienas kalba:)* Spinduliuotosios žodžiai bus pranešti dieviškajam cezariui. *(Išeina.)*

9 scena

KLIAUDIJA *(Vaikšto susijaudinusi.)* Taip, greitai žinos visa Roma, kai išvys išbalusį senatoriaus dukters šaltą lavoną. Supras, kad širdis negali pamilti, kas jos nori, o tik tą, ką ji pa-milsta. Priscilai, tave pamilo mano širdis ir jau kito nie-kuomet nebegalėtų pamilti. Aš greitai ateisiu pas tave, taip ilgiuos tavęs... Kur toji Afra, kad dar negrįžta. Taip nusibodo gyventi vienai... *(sėdasi.)*

10 scena

AFRA — *(Skubiai įbėgusi nusilenkia.)* Prašau, Spinduliuotoji. *(Duoda nuodus.)* Patys geriausi, veikia be skausmų ir raminančiai.

KLIAUDIJA — Kur tu tiek ilgai užtrukai, man nusibodo belaukiant?

AFRA — Labai atsiprašau. *(Nusilenkia.)* Spinduliuotoji! Aš būčiau grįžusi greičiau, bet susitikau žmogų, kuris visą laiką buvo koliziejuje su Priscilu ir nupasakojo be galo skaudžias, tiesiog, kraujingas, paskutines jo valandas. Kai Priscilas buvo išvestas į areną ir kai į jį metėsi gauja išalkintų liūtų, tigrų, leopardų ir panterų, tai paskutiniai jo žodžiai buvę: „Kristau, aš einu pas Tave ir prašau Tavęs, kad Kliaudija liktų krikščionė ir amžinybėje jos sulaukčiau jau kaip krikščionės". Paskui žvėrių nasruose dingo jo gražus kūnas ir telikę tik keli kauleliai ir skudurai. Net man, nors jis buvo ir krikščionis, irgi pagailo. Spinduliuotoji, *(puola ant kelių)* juk aš esu kalta, kad Priscilas žuvo!... *(Susijaudina.)*

KLIAUDIJA — *(Paima nuodų ir įbarsto į vyno taurę.)* Lik sveika, Afra, aš einu pas Priscilą!... *(Išgeria nuodus, kurie tuoj pradeda veikti.)*

AFRA — Spinduliuotoji, kodėl man nebepalikai nuodų? Ir aš norėjau mirti kartu, juk aš didžiausia kaltininkė.

KLIAUDIJA — *(Silpnėdama.)* Tu dar suspėsi, vis viena nebeatitaisysi.

AFRA — Spinduliuotoji, pamiršau pasakyti, kad tas žmogus žadėjo užeiti ir pranešti Spinduliuotajai paskutinius Priscilo žodžius, kuriuos prašęs pasakyti asmeniškai.

KLIAUDIJA — Tai greitai skubėk parnešti.

AFRA — *(Bėga durų link ir pro langą pamato.)* Jau ateina...

11 scena

KUNIGAS — *(Įėjęs.)* Ar čia senatoriaus duktė Kliaudija, kuriai Priscilas norėjo, kad atiduočiau jo žodžius.

KLIAUDIJA — Taip, aš. Žmogau, sakyk greičiau, nes aš greitai mirsiu. Man labai silpna...

AFRA — *(Kliaudijai negirdint.)* Ji priėmė nuodų.

KUNIGAS — *(Prisiartinęs prie Kliaudijos.)* Šviesioji Kliaudija, aš tiesiog pasakysiu, ką jis pasakė. Paskutinis Priscilo pageidavimas buvo toks: „Kliaudija, aš noriu ir prašau, kad taptum krikščione! Kai tigrų dantys traškins mano kaulus, aš vis melsiuos, kad taptum krikščione ir tavęs, kaip krikščionies, lauksiu Kristaus Karalystėje".

KLIAUDIJA — Jei Priscilas to nori, tai noriu ir aš! *(Silpnėdama.)* Bet aš tuoj mirsiu ir nežinau, kaip tapti krikščione?!

KUNIGAS — Gali! Tikėk į krikščionių Dievą — Kristų, aš esu krikščionis kunigas, tuoj tave apkrikštysiu!

KLIAUDIJA — Noriu būti *(silpnu balsu)* krikščione!...

KUNIGAS — *(Į Afrą.)* Duok vandens. *(Afra greitai atneša puodelį vandens.)*

KAZYS KARUŽA

MERGAITĖ

Gražiai juokiasi pro atvirą langą
Mergaitės žavinčios ir ilgėsingos akys.
Berželiai svyra į žydinčius vakarus,
kaip prie liepsnos pavargusios plaštakės.

Ag, mergaite, pasakyk man —
ar atmeni dar vakarus tuosius,
kada gatvėse išnykom mudu?
Kada žydėjo ilgėsiai linuose?

Dangus. Ir žvaigždės gailiai šnera.
O naktys aplink alkanos vis dega...
Matau aš tavo veido liūdinčią grimasą,
akis į vakaro šešėlius smegusias.

Sakyk, mergyt, ko ašaros tau byra,
ko taip apstu tavajam veide skausmo?
Atsimenu, prabėgo viskas baisiai greit,
kaip viskas greit apkarsta ir paskausta.

Dabar gyvensime be vasaros, be meilės,
ir nestebėsiu vakarų laukuose plaukant.
Mergyt, tik kartais liūdnas prisiminsiu
Tave, tavo akis ir kvepiančius gėlėmis plaukus.

KLIAUDIJA *(Silpnu balsu.)* Aš daug girdėjau apie krikščionių Dievą, dabar jau į Jį tikiu. Noriu mirti krikščione, kaip Priscilas.

KUNIGAS *(Drėkina su vandeniu kaktą ir pildamas vandenį taria:)* Anna, ergo te babtiso... *(daro kryžiaus ženklą.)* Dabar jau esi krikščionė, visos nuodėmės tau atleistos, atviras kelias į amžinybę pas Kristų, kur linksminasi Priscilas. *(Ištiesęs rankas laimina ir meldžiasi akis pakėlęs į dangų.)*

KLIAUDIJA *(Baigia silpti fotely ir ištaria paskutinius žodžius:)* Džiaugiuosi, esu krikščionė ir einu!... *(Nusvyra galva — miršta. Afra parpuolusi verkia, kunigas atsistojęs laimina ir meldžiasi. Už scenos pasigirsta gedulinga muzika. Įeina šeši angelai su žvakėmis ir suklaupia aplink Kliaudiją. Labai nušvinta scena ir baigiantis muzikai scena užsidengia.)*

IV paveikslo galas.
Visos dramos užbaiga

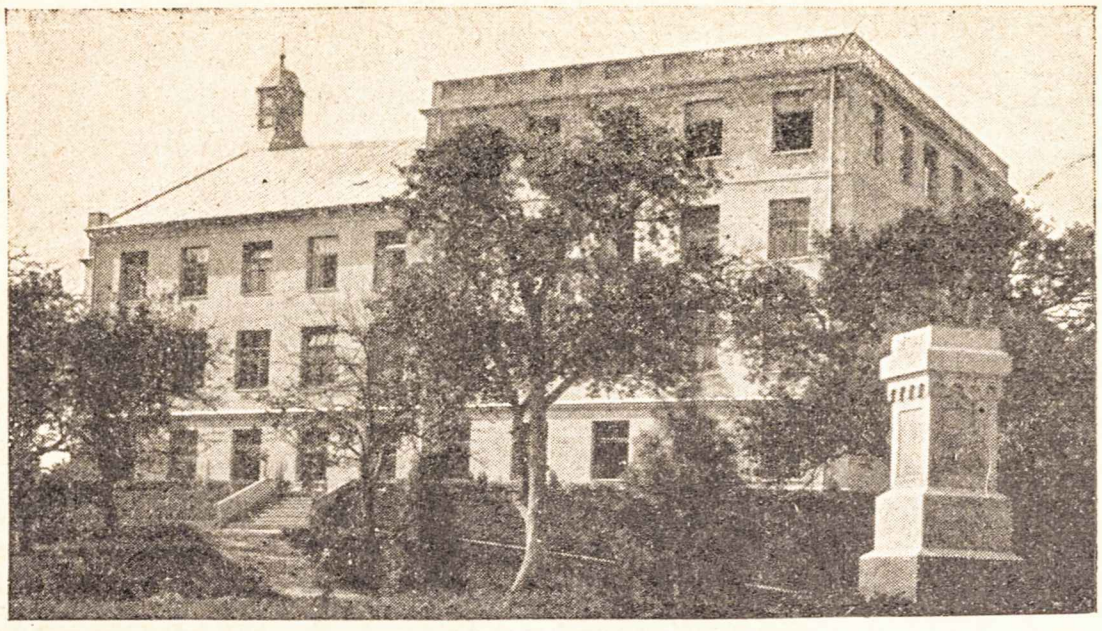

J. E. VYSK. STAUGAIČIO RŪPESČIU PASTATYTOJI TELŠIŲ KUNIGŲ SEMINARIJA

VYSK. JUSTINAS STAUGAITIS

SU GIMNAZISTO KEPURE

GIMNAZISTO RŪPESČIAI

Kada brendau aš fiziniu ir protiniu atžvilgiais, kada turėjo nusistatyti mano pasaulėžiūra, Danilevičiuose (bendrabutis, kur gimnazistas Staugaitis gyveno. Red.) susidariusi atmosfera nebuvo man sveika. Beskaitant knygas ir girdint kalbas, kildavo įvairių pasaulėžiūros srities klausimų, kurių pats nepajėgdavau išrišti, o pasiklausti nebuvo ko. Nežinau, kokiais keliais būčiau nuėjęs, jei ilgiau būtų tekę Danilevičių bendrabutyje gyventi. Pati Dievo Apvaizda išvedė mane iš tos keblios padėties.

Mokytojas Petras Kriaučiūnas buvo tikras mano prietelius. Jis galvojo, kad geriausias korepetitorius esąs tos pačios klasės geras mokinys. Aš mokiausi gerai, todėl Kriaučiūnas net keliems silpniesiems mano draugams patarė pasiimti mane korepetitorium. Kriaučiūno patariamas mokytojas Staniškis įpiršo mane, dar tik antrosios klasės mokinį, advokatui Zablockiui. Aš rengiau į pirmąją klasę jo sūnų Edvardą. Tuo būdu jau nuo antrosios klasės pradėjau užsidirbti knygoms ir rūbams. Ketvirtojoje klasėje būdamas, vis Kriaučiūnui tarpininkaujant, gavau pamokų pas inspektorių Botyrių. Mokiau du jo vaiku: dukrelę Mariutę ir sūnų Andriuką.

Tais metais apie Kalėdas atsirado užvaizdos vieta Sarankevičienės bendrabutyje. Inspektorius Andrius Botyrius ją pasiūlė man. Aš, ži-

---

Ekscelencija jubilatas Telšių vyskupas J. Staugaitis maloniai leido „Ateities“ redakcijai pasinaudoti jo atsiminimų I tomo rankraščiu. Ten radome daug įdomios ir naujos medžiagos, bet dėl vietos stokos tepasirinkome keletą faktų iš to meto, kai Ekscelencija buvo gimnazistu. Čia minimi įvykiai buvo maždaug prieš 55 —60 metų. Antraštę ir antraštėles patys prirašėm. Redakcija.

noma, ją užėmiau, vadovaudamasis ne kitokiais, o tik ekonominiais sumetimais.

Sarankevičienės bendrabuty tebuvo 7 mokiniai. Todėl man teko šeimininkei dar bent kiek primokėti. Visai nemokamai gyvendavo tik tų bendrabučių užvaizdos, kur gyvendavo nemažiau 10 mokinių. Bet kai pas inspektorių uždirbdavau 5—6 rublius mėnesiui, tai jau tėvų pagalbos nereikalaudavau.

Persikėlimas pas Sarankevičienę man buvo dar ir tuom naudingas, kad išėjau iš tos nesveikos atmosferos, kuri buvo susidariusi Danilevičiuose.

Pas Sarankevičienę radau porą tos pačios klasės draugų: penktaklasį (Antaną Eidukevičių, kuris vėliau buvo mano seminarijos draugas ir mirė jau kunigas) ir kelis žemesniųjų klasių mokinius. Visi mano bendrabučio mokiniai buvo neblogi vaikinai, todėl man „valdyti" jie nebuvo sunku. Koks aš buvau jų auklėtojas — kitas klausimas. O teko būti vieninteliu jų auklėtoju, nes Sarankevičienę, bendrabučio laikytoją, tepamatydavom gal kartą į savaitę.

EKSCELENCIJOS — VYSK. T. MATULIONIS IR VYSK. J. STAUGAITIS

KAIP JULIJONAS JUSTINU TAMPA

Sierna-Solovjovič (gimnazijos direktorius, didelis rusintojas. Red.) su-šnipinėjo, kad kai kurie mokiniai yra įstoję gimnazijon svetimais metrikais (Nes vyresniojo amžiaus nepriimdavo; tada šie pasinaudodavo jaunesnijųjų brolių ar giminių metrikais. Red.). Tuos taip pat imta varyti laukan. Čia, kad tik kiek, būtų kliuvę ir man.

Vieną gražią dieną — aš buvau tuomet jau IV kl. — šaukia mane po-nas direktorius. Sužinota, girdi, ir prisipažink, tai būsią geriau. Tuo žy-giu atsakymo direktorius iš manęs primygtinai nereikalavo. Tačiau rei-kalas buvo labai rimtas ir susirūpinimą keliąs. Prisipažinti — neprisipa-žinti? Prisipažinsiu, — gali iš gimnazijos išvyti, nes direktorius keletą dėl tokių metrikų jau buvo pravaręs. Neprisipažinsiu, — vistiek suseks.

Kunigo Michnevičiaus (kapelionas, lenkofilas. Red.) mes, tiesa, ne-mėgome. Bet vistiek kunigas, juo galima labiau, negu kuo kitu, pasitikėti. Taigi einu aš pas kun. Michnevičių, pasakau jam visą tiesą ir prašau pa-tarti, ką turėčiau daryti. Michnevičius žadėjo ištirti dalyką ir paskui man pranešti. Kun. Michnevičiaus šiuo reikalu, matyt, tartasi su Kriaučiūnu. Rytojaus dieną juodu iššaukia mane iš klasės ir liepia eiti pas direktorių pasisakyti visą tiesą. Aš taip ir padariau.

Direktorius man pasakė: „Tamista geras esi mokinys, ir man tamistos gaila. Čia kaltas tamistos tėvas, ne tamista. Bet mes bylos nekelsime, mes čia pritaikysime amnestiją, kuri yra paskelbta Imperatoriui Aleksandrui III švenčiant vainikavimo iškilmes. Tamista pristatyk savo tikruosius metri-kus ir visa kas bus baigta".

Aš taip ir padariau. Visuose mano dokumentuose buvo pataisytas mano vardas. Toliau jau nesivadinau Julijonu, tik Justinu. (Į Marijam-polės gimnaziją Vyskupas buvo įstojęs savo jaunesnio brolio Julijono metrikais).

AKMENĖLIAI VIETOJ ŠPARGALKŲ

Vilkaniec buvo jau pusėtinai suvaikėjęs. Matyt, mėgo jisai mineralo-giją. Mokiniai, žinodami šitą mokytojo silpnumą, išnaudodavo jį savo tikslams. Ypač labiau padykę mokiniai visada turėdavo kišenėse akmenukų. Jei tik iššauktam prie lentos draugui sunkiai eina, tai kitas iš vietos tuoj pakiša mokytojui kokį akmenuką. Jį mokinys, girdi, radęs pašešupėje ar kur laukuose ir nežinąs, kas tai per akmuo. Mokytojas, užmiršęs pamo-ką, tuoj ima aiškinti ir aiškina tol, kol varpelis nuskamba. Varpelis su-skambėjo, mokytojas eina laukan ir prie lentos įklimpęs mokinys lieka išgelbėtas.

TAUTINIŲ IR RELIGINIŲ IDEALŲ BESIEKIANT

Marijampolės gimnazijoj išdygo ir ėmė augti tautinis lietuvių susi-pratimas. Vietos lenkai iš pradžių žiūrėjo į tai gana ramiai, nes manė, kad tai tik žaislas, kad lenkų kultūrai Lietuvoje iš čia nebus jokio pavojaus. Lenkams tebuvo svarbu, kad apsišvietę lietuviai nepasiduotų rusų vilioji-

mams. Apsišvietusiems lietuviams lietuvybės juk vistiek neužteksią. Jei tik jie nepasiduosią rusų kultūrai, tai juk vis tiek po senovei turėsią griebtis lenkų kalbos ir kultūros.

Tačiau lietuvių užsimojimas buvo daug didesnis, kaip kad manė lenkai. Lietuvybė lietuviams buvo ne žaislas, tik aiškus idealas, kurio jie buvo pasiryžę siekti. Tas idealas buvo plačiai užbrėžtas: atsiskirti ne tik nuo rusų, bet ir nuo lenkų, atgaivinti, ištobulinti savo kalbą, sutverti savo literatūrą, sutverti atskirą lietuviškąją kultūrą.

Šitokis lietuvių užsimojimas lenkams patikti, žinoma, negalėjo. Esąs tai, girdi, separatizmas. Visomis pajėgomis, girdi, reikią gintis nuo rusinimo pastangų, o čia esąs ardomasis frontas. Lietuvių darbas esą vanduo rusų malūnui. Kai kurie lenkai stačiai tvirtino, kad lietuviai lendą (kai kurie ir įlindę) į rusų bučį. Pavyzdžiu rodė inspektorių Botyrių. Lenkai, nekęsdami lietuvių judėjimo, pakrikštijo jį „litvomanijos" vardu.

Kai kuriuos katalikus atgrasino nuo naujojo judėjimo pasireiškusi jame antireliginė mintis. Juk dr. Šliupas jau „Aušroje" bandė skiepinti lietuviams socijalizmą. Sakysime, gerai yra žinomas kun. Sederavičiaus vardas. Tas žmogus, galima sakyti, visą savo gyvenimą pašventė tam, kad mūsų sodiečiams parūpintų dvasios maisto knygų pavidalu. Tačiau Sederavičius nekentė mūsų atbudimo, pasireiškusio ta forma, kaip kad Marijampolėje ar „Aušroje". Kartą pastebėjęs, kad mano vieňas draugas lietuvių kalboje vengia barbarizmų, kun. Sederavičius su panieka išvadino jį „aušrininku".

Tuo būdu pasireiškusiai lietuvybės idėjai reikėjo kovoti su rusais, lenkais ir su pačiais sulenkėjusiais lietuviais. Ta kova nebuvo lengva, tačiau vis dėlto lietuvybė sparčiais žingsniais ėjo pirmyn.

Laimingai susidėjusiomis aplinkybėmis Marijampolės gimnazija virto mūsų tautinio susipratimo židiniu, sėkmingai auklėjo tautinę lietuvių mokinių dvasią. Bet ta gimnazija maža teauklėjo mokinius iš viso, o tikybinio auklėjimo neteikė visiškai.

Kitaip ir būti negalėjo. Rusų mokykla užimtuose kraštuose visada prieš akis turėjo asimiliacijos uždavinius, — pirmoje eilėje rūpėjo jai padaryti iš mokinio ne dorą žmogų, tik patikimą grobonės Rusijos pilietį, jei jau ne rusą. Norint sėkmingai veikti auklėtojui auklėtinį, reikia, kad juose būtų bet kas bendra, reikia auklėtojui turėti idealas, kuris atitiktų auklėtinio šeimos idealą. Tas idealas tegali būti išėjimo punktu, juomi pradėjus, galima toliau statyti auklėjimo rūmą. Kas galėjo būti bendra rusui atėjūnui, pravoslavui ir mūsų lietuviui, katalikui? Todėl rusų mokykla mūsų vaikus greičiau dresiravo, ne auklėjo; joje visa drausmė buvo paremta ne pasitikėjimu, tik baime.

Kol lietuviai lenkų kultūrą laikė savąja, auklėjimo žvilgsniu mokiniams nemaža padėdavo bendrabučiai, lenkių, dažniausiai buvusiųjų mokytojų našlių laikomi. Tos, neretai doros, moterys turėdavo geros įtakos mokiniams, auklėjime pavaduodavo tėvus. Bet atbundanti lietuvybė iškasė griovį tarp tų bendrabučių laikytojų ir mokinių. Pagaliau pradėjo nykti ir tokių inteligenčių laikomų bendrabučių tipas. Tėvai, neretai leisdami moksluosna kelis vaikus, žiūrėjo, kad tie mokslai pigiau atsieitų. Dažnai atsitikdavo taip , kad du, trys ūkininkai susitaria, pasamdo mieste butą ir apgyvendina jame savo vaikus. Vaikams valgyti išvirti ir prižiūrėti pasamdo kokią davatkėlę. Suprantama, kokia jinai gali būti auklėtoja,

JULIJA ŠVABAITĖ

IŠSIPILDĘ ŽODŽIAI

Nesuprasi, negirdėsi šitų žodžių,
Jie paklys lyg peteliškė tarp žiedų.
Mums gyvenimas kitus vartus parodys
Ir paklysim lyg tie žodžiai abudu.

Sugirgždės varinės sunkios durys,
Žengsi vienas, nusiminęs, be draugų,
Nelankys, vai nelankys tavęs čia mūruos
Vėjo dainos, peteliškės ir dangus.

Ir paklydo mano žodžiai vėjo skraistėj.
Tu pravirkai tartum vėtros naktimis.
Plaukė debesys mažyčiai, tokie vaiskūs
Ir šypsodamies sustojo ties mumis.

---

ypač IV, V kl. mokiniams. Kai kurie kaimiečiai, nusižiūrėję į Marijampolės ponias, patys panoro paragauti jų duonos ir, metę ūkius, persikėlė į Marijampolę ir ėmė verstis mokinių bendrabučių laikymu. Tuose bendrabučiuose visa kas, žinoma, buvo lietuviška, bet ir kaimiška. Tokiuose bendrabučiuose išauklėti mokiniai, baigę gimnaziją, važiuodavo į Maskvos universitetą. Čia jie vėl, pigumo dėliai, pragyvendavo palėpėse. Tuo būdu mes sulaukėme visos eilės inteligentų, net veikėjų, pusiau kultūringų žmonių, nes išlavintų, bet — neišauklėtų.

Religinio auklėjimo žvilgsniu Marijampolės gimnazijoj buvo dar blogiau.

Senesniaisiais laikais, kai Marijampolėje tebuvo 4 klasių mokykla (vadinamoji poviatovka), jos mokiniai kartu su mokytojais, kurie visi būdavo katalikai, kasdien klausydavo šv. Mišių. Ir visas tos mokyklos auklėjimas buvęs katalikiškas. Bet mes Marijampolėje teradome šitų dalykų tik paminėjimą. Mumis niekas nesirūpino, ar mes einame į bažnyčią, ar neiname. Mūsų mokytojai katalikai teateidavo į bažnyčią tik vienas antras paeiliui tvarkos prižiūrėti per mokinių Mišias. Man neteko matyti nė vieno mano mokytojo išpažinties einančio.

Skaitydavome, ką norėjome ir suprasdavome, kaip išmanydavome. Niekas mums neaiškino, niekas kreivų pažiūrų netaisė. Todėl nenuostabu, kad kai kurie IV, V klasės mokiniai jau savo netikėjimu garsindavosi. Šiandieninėje kovoje dėl pasaulėžiūros vadinamųjų kairiųjų eilėse nemaža sutinkame vadų iš anų laikų Marijampolės gimnazijos mokinių tarpo.

K. ALF. SUŠINSKAS

KADA ŽMOGUS ŽMOGŲ RYJA

IŠ LATVIŲ MENO (Art. Jegers)

1. SIAUBINGOJI BESTIJA

Katalikiškosios bei tautiškosios krypties spauda sutardama, bet išgąstingai dairydamasi, vienas po kito duoda ilgiausių, įvairiausių straipsnių siaubingajai pasaulio bestijai pergalėti — komunizmui sutriuškint ieško būdų, kelių, priemonių. Tik visi plunksnos meisteriai, gudriosios galvos labai dažnai stačiai donkichotiškai patį gyvąjį, patį kraujingąjį tautos ir valstybės elementą — moksleiviją čia pamiršta. Deja, komunizmą su visa jo šlykščiąja kauke mūsų moksleivija miglotai, neryškiai, lyg katę maiše, tepažįsta. O komunizmas savo tinklą meta ir moksleivijoj... Su visokiom kūno higienom, įvairiom seksualinėm paslaptim būsimasis inteligentas supažindinamas. Ir knygų čia jau daug dienos švieson išsirito; būsimoji inteligentė, būsimoji poniutė, dabar tik gimnazistė ar šiaip mokslo mergaitė, kad ir pakugždom iš draugės ar vogčia po suolu iš knygos, bet vistiek gana gerai žino ir orijentuojas, kaip lūpeles parausvint, nagelius nušlifuot... Mūsų moksleivija, lyg įkaušęs prie stačios pakrantės, visu įdūkimu nerias linksmybės sūkurin. Koridorių sienos, klasės Smūtkeliai, sporto arenos, net ir bažnyčios(!) iš sultingųjų moksleivių balsų robaksų saldumus, kino aistras, pasimatymų žvilgsnius tegirdi šnekant, kugždant... Tuo tarpu siaubingoji žmonijos ir kultūros bestija, kruvinais dantim žvėris — komunizmas, po įvairiausiom nekaltom, kaip avinėlis balčiausias, formom pasislėpęs, tyko aukų... Tyko ir sugauna...

Komunizmas ne vien duonos bakano reikalavimas, ne vien tuščio pilvo gurguliavimas. Komunizmas pilvą prikišt sakosi noris. Tik prikištas pilvas jam įrankis Dievui kumštimis grumot. *Komunizmas — visų amžių šėtoniškojo gaivalo organizuotas žygis prieš bet kokį Dievą: prieš krikščionišką, prieš žydišką, prieš mahometonišką...* Žygis prieš žmoniškumą, prieš artimo meilę...

Ir moksleivija su šiuo naujuoju siaubu, neseniai iš savo guolio pakilusiu, bet jau aštrius nagus giliai kraujuoton žmogaus širdin suleidusiu, turi susipažinti. Ir sveika kovos dvasia ji čia turi persiimt.

A. Žmuidzinavičius RYTMEČIO GIESMĖ

2. DVIKOJIS ŽVĖRIS ŽVĖRIŠKESNIS UŽ KETURKOJĮ

Žmogus be sielos būtų nežmogus. Žmogus be Dievo . . . , jei ir žmogus, tai be tikro žmoniškumo. Ryškėja faktas ir karti tiesa: žmogus, Dievą iš savęs išviję, sužvėrėja . . . Daugiau ar mažiau. Logiška, galutinė subedievėjimo išdava sužvėrėjimas . . . Kitaip čia būna tik dėl tam tikrų veiksnių.

Be didelių mandrybių atsidurkim Ispanijoj. Maskvos komunistai Ispanijos žemėj jau seniai rausės, patamsiuos slankiojo, kad sukomunistintų. Tėvynei pavojų tikri ispanai jautė, matė. Kraujo auka taurieji patrijotai stojo gint, gelbėt savosios tėvynės nuo komunizmo pragaro. Ypač du ispanai, gabūs, sumanūs vyrai, generolai nacijonalistai Franko ir Mola čia pasižymi.

Ispanijoj marios kraujo, kraujo upės, kruvina žemė. Abi pusės kovoja. Tik nacijonalistai žmoniški kovotojai. Paties sukilėlių vado Franko žodžiais, žiaurumo jie nesigriebia, bet elgias teisingai . . .

Komunistai žiauresni, plėšresni už gyvulius, už žvėris čia pasirodo. Be žodžių į faktus.

Ničniekuo nekaltus žmones griebia Ispanijos komunistai, areštuoja, įkaitais juos daro. Žudo, kankina be jokios kaltės trupinėlio.

Almenijos mieste areštai. Į vieną laivą apie 50 nacijonalistų suvaro. Kam juos čia? Gal pavaišinti, pavažinėti, jūros grožiu pasidžiaugti? O ne! Baisi valanda jų laukia . . . Akmenis jiems riša. Prie kaklų . . . Į jūrą meta! Jūros dugnas pasipuošia laisvės kovotojų lavonais . . .

Arba dar: į du laivus sugrūda 360 kareivių, 80 laivyno karininkų. Ir juos netoli Kartagenos uosto gyvus paskandina.

Odą lupa tik gyvuliams. Kitaip komunistai. Nevienoj vietoj ir nevieną kartą įsiutę nulupdavo žmonėms odą ir gatvėn juos išmesdavo.

Pačią širdį siekia, kada nudegame, karštu vandeniu nusiplikome. O komunistai gyvus žmones degina. Katalonijoj daug gyvų ūkininkų jie sudegino. Badajose, kalėjimuos vietos nebeturėdami — visus juos prikišo, suimtuosius bažnyčioj uždaro. Bažnyčią padega. Sudega gyvi žmonės. Kiti, iš siaubo pro langus šokę, ištišta ant akmenų.

Arba, va, koks žvėriškumas, koks šedevrinis nukrikščionėjusios dvasios poelgis. Almandralėje daug daug žmonių komunistai nukryžiuoja, benzinu aplieja, padega. Kankiniai gyvi sudega. Be jokio pagrindo (fizijonomija gal nepatiko) suima namų savininką ir du jo vaikučius. Tėvo akivaizdoj mažyčius gyvus sudegina, o tėvą, pragarišką sceną pergyvenusį, sušaudo!

Madridas. Casa de Campo parkas. Vienoj vietoj, išdžiūvusiam baseine, keli šimtai katalikų sugrūsti. Be kitų, į akis krinta kokių 15 metų mergytė, žaliais rūbeliais, nudriskusi... Mergaitė grandine prie motinos kaklo prirakinta... Orą perskrodžia kulkosvydžiai... Kartą, antrą, trečią... Šauksmas, klyksmas! Žmonės kaip kirmėlės raitos. Mergytė dar gyva. Visa kruvina. Pusgyviai ir kiti. Akimirksniu geltonmargis žibalo auto atzvimbia. Gumine žarna į kraujo klaną, į sudribusius sužeistuosius žibalo lietų auto paleidžia. Viena kita minutė, ir kraujo klanai, pusgyviai žmonės suliepsnoja. Pragariškos kančios šauksmas vis tyla ir tyla... Po kiek laiko vėl ta pati scena... Ir vėl...

Kitą baisią panašybę paimkim. Suimamas tėvas savo paties namuose. Persigandusio kiškelio išgąstim sūnelis apsikabina tėvą, mažom rankytėm

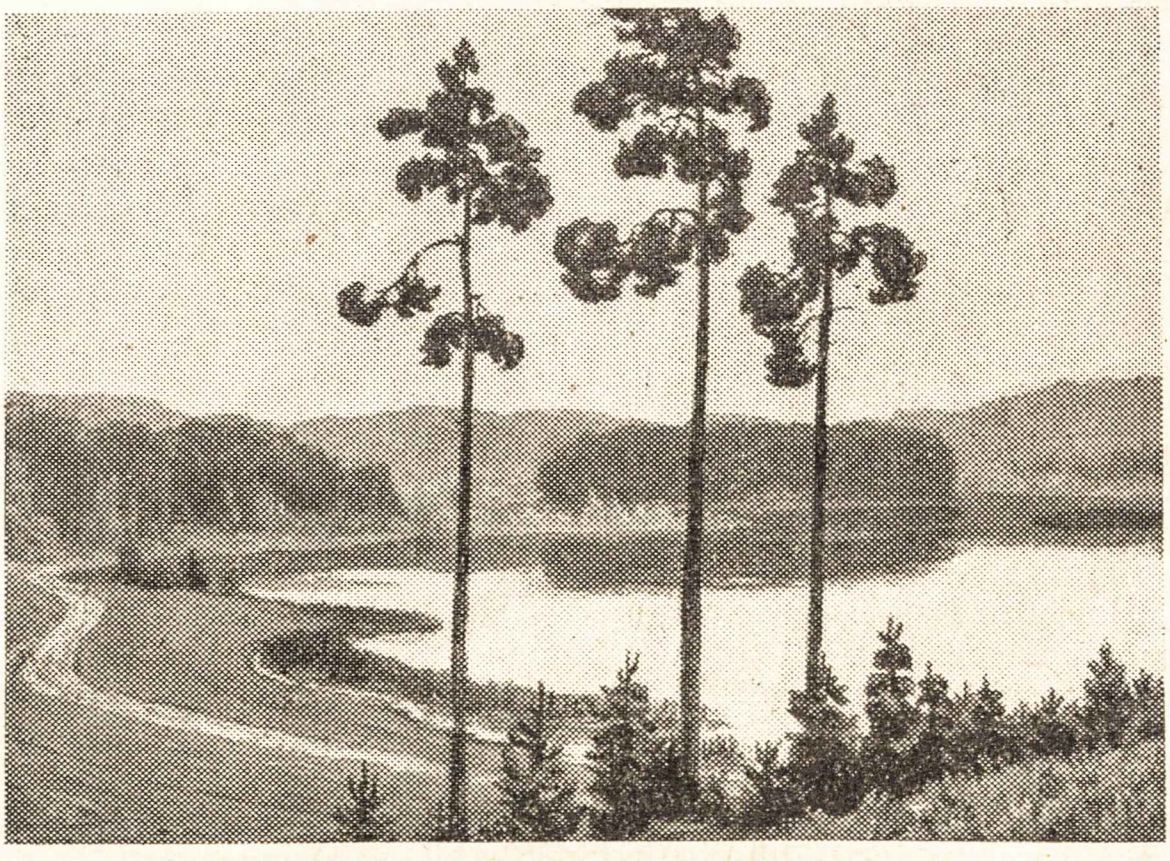

A. Žmuidzinavičius PŪŠYS PAEŽERĖJE

prisirakina... Komunistai nežino jokių ribų: sūnų nuo tėvo atplėšia, ir čia pat po mažyčio akim, po laukiniu jo klyksmu tėvą nužudo.

Moterį pasaulis gerbt įpratęs. Komunizmas jokios pagarbos jai nežino. Tik žodžiais tarias ją gerbiąs. Badajose sugyvulėjusių komunistų gaujos įsiveržtavo į namus, velniškai moteris, mergaites išniekindavo ir savo komunistiškam skoniui dar joms po ausį nupiaudavo išsivilkdami.

Ar bereikia iškelt, kad skustuvais supiausto, kirviais sukapoja nevieną?! Ir sufanatizuoti vaikai komunistukai Malagoj net per 100 žmonių revolveriais sušaudė, kirviais sukapojo.

Lavonai kultūringam pasauly gerbiami. Labai! Ispanijos komunistai pasityčioti juos išstato, iš kapų, iš žemės juos ištraukia. Laipioja jais kaip akmenim, kraujo klane braidydami, batais spardydami, lavonų smegenis taškydami...

* * *

Dvasiškiai čia nė kiek nemažiau didvyriais krenta, kaip Neronams-Dioklecijanams siaučiant. Žudymai, kankinimai neaprašomi! Žudo pavieniui, žudo masėm, žudo kas tik nori ir kaip nori.

Granadoj dvasiškiams nukapoja galvas, 8 ant baslių užmauna. Los Aellanese sugriebia kunigą, iš revolverių šaudo ir kapinėse gyvą į duobę įgrūda, gyvą užkasa. San Antonio klebonas nukryžiuojamas. Valencijoj ginkluoti komunistai pačiumpa senelį kunigą, akis išlupa, nuogą plaka ir, miestu ant langinės nešiodami, žmonėms rodo, kad įbaugintų. Barcelonoj įsiūtėliai, sudaužę kunigą, už kojos prie ratų jį pririša, miesto gatvėm gyvą valkioja, į grindinio akmenis taškydami.

Šiurpus, bet pamokomas įvykis. Toj pačioj Barcelonoj kun. Garcia, kur prisiglaust neturėdamas ir žmonių nepažindamas, pasiprašo nakvynės pas kairiuosius. Šie jį pažįsta. Jis kunigas! Nepriima, išvaro! Gatve traukia raudonųjų kareiviai... Šūvis! Tiesiai kunigui krūtinėn. Kristaus apaštalas susmunka. Tik kulka nepalieka kunigo kūne. Jai čia ne vieta. Iš kūno dar pro duris ji prasigręžia ir mergaitę namuose nudeda. Skaudus likimas!!! Mergaitė — tos duktė, kuri ką tik kunigą išvarė. Įsiutusi motina kirvį griebia. Kirvis sušvytruoja ir kraujuos paplūdusio kunigo galvą nuima. Už ką, mamyt? Ar ne pati kalta? Kunigą iš namų išvarei, namuos dukters netekai. Nuo savųjų!

Biquelmo mieste keliolika dvasiškių smaigėm užbado. Las Casas miestelio kunigas prie stulpo pririšimas, padegamas, gyvas sudeginamas. Ebro mieste kun. Don Anselmo nužudomas klausykloj išpažinčių beklausantis. Kokia didvyriška mirtis, šventa mirties vieta!

Barcelonoj (rašo matęs danų inžinierius) komunistai iš bažnyčios baldų kūrė laužus, į juos dvasiškius mėtė, gyvus liepsnose skandino.

Baisiai mirė Katalonijos vyskupas. Ilgai kankinę, po kalėjimus tampę, Barcelonoje komunistai ištempia jį į aikštę, visaip išjuokia, iš varžytinių, lyg vergą, parduoda. Pagaliau, žemės kelionę šviesusis vyskupas peiliais užbadytas baigia.

Orpesoje kunigas į bulių badynių areną nuvelkamas. Čia jaučio vaidmenį turi jis vaidint, o į jį patrakėliai mėtė, kaip toreodorai į jautį, ietis, mirštamai jį nukankindami, užbadydami.

Pasibaisėjant riekia pabrėžt: šios baisios pasaulionių ir kunigų kančių scenos nevisos! Jų daug! Šurpulingos! Kiek iššudyta vien šiaip, ne ko-

vos ugny, sunku pasakyt. Tik aišku: dešimtim tūkstančių! Tiksliau istorija pasisakys. Čia visai neliečiau tų, kuriuos kulkosvydžiais šaudė masėm, pavieniui žudė, grupėm šaudė...

3. IDĖJOS DIDVYRIAI

Tie, kurie Ispanijos gelbėt stojo ir stoja, tie, kurių krūtinės Dievo, tėvynės meile verda, gražių gražiausių pasiaukojimo vaizdų rodo.

Pradėkim vadais. Ispanijos komunistų galva Azana šauniam vyrui generolui Mola, žymiam nacijonalistų vadui, puikiai priekin žygiuojančiam, judošišką pasiūlą kartą pasiunčia:

— Pereik į komunistus. Tave ministeriu paskirsim!

— Ne! Generolo papirkt negalima! — atsako komunistams generolas Mola, komandą drąsiai pirmyn paduodamas.

Samossieroj 100 nacijonalistų su 1000 puikiai ginkluotų komunistų susiduria. Nacijonalistų grupės priešaky trys broliai Mirales atsistoja. Tik du kulkosvydžius jie... Žutbūtinė kova. Pirmą dieną krenta vyresnysis brolis Mirales ir 10 nacijonalistų. Komunistai vis puola. Juk jų 1000. Nacijonalistų drąsa atlaiko, atremia. Praeina savaitė. Komunistai dar neįveikia. Šėtono pagieža degdami, jie atveda, priešakyje išstatę, čia kovojančių nacijonalistų tėvus, gimines ir, sūnums kovotojams matant, prie uolos sustatę, juos sušaudo. Šie krenta saviesiems šaukdami, ištverti savuosius ragindami:

— Tegyvuoja Ispanija! Ir jums tuoj galas!...

Didvyriai, tėvų netekę, dar kiečiau kovoja. Jų 50, jų 40, jų 10... Jau 5 beliko. Komunistų daug. Nacijonalistai žus, tik nepasiduos, kritusiems drąsuoliams gėdos nedarys.

Kada komunistai demono juoku veide šiuos menkus likučius puolė, pasigirsta generolo Molos atsiųstos pagalbos šūviai...

Komunistų žvėriškumas geruosiuose piliečiuose heroizmą kelia gintis ir ginti.

Vienos šeimos keturi sūnūs į tėvynės gelbėtojus stot nutaria. Motina našlė. Be duonos likt gali. Broliai vieną motinai globot namie palieka. Bet motina ne paprasta kūno motina. Ji herojė, didvyrė.

— Eik ir tu! — pasiliekančiam ji taria.

Sūnūs visi išėjo motinos tėvynės gelbėt, kraujo motiną jos pačios noru palikę.

Atsižadėt, pasiaukot reikia be jokių sąlygų. Ispanas, septynių vaikų tėvas, stveria šautuvą. Širdis krauju kunkuliuoja. Vaikų gaila. Bet heroizmas šitokiais žodžiais praveria jo lūpas:

— Mano vaikai gali tėvo netekt. Niekis! Vis geriau, kaip netekt tikėjimo!

Vaikų ašaros išlaimina tėvą į laisvės kovą.

Arba, va, 16 metų jaunuolis, tikras Ispanijos sūnus. Palieka motinos meilę. Į savanorius stoja. Paskutinieji jo žodžiai mamytei šie:

— Nesimelsk, kad grįžčiau, bet kad komunizmas būtų sunaikintas, kad Kristus nebebūtų Ispanijoj niekinamas!...

Ašarotas motinos kryžius išlydi mieląjį sūnų...

Kilnųjį kito kančia atverčia. Valencijoj vienuoles iš vienuolyno išveja.

FAUSTO SANTYKIAI SU VIRŠGAMTINIU PASAULIU

1. Žmogaus veržimasis į viršgamtinį pasaulį. 2. Prometejiški Fausto santykiai su viršgamtiniu pasauliu. 3. Panteistiški santykiai. 4. Faustas santykiauja su viršgamtiniu pasauliu, jo nebijodamas ir jo negarbindamas.

Žmogus tol gyvena, ne vegetuoja, kol jis siekia, kol jį kankina nepasiekiami troškimai, kol jis yra nepasitenkinęs tuo, ką turi. Pažinęs gyvenimą ir gerai supratęs jo prasmę, žmogus pradeda bodėtis žeme. Tada iš jo sielos gelmių pasigirsta tylus, paslaptingas balsas: žmogau, ši žemė tau per menka, ieškok kitos tėvynės; šis gyvenimas nevertas, kad tu jam viską aukotum, atkreipk savo žvilgnsį į amžinąsias vertybes, į tai, kas aukšta, šventa, nors kartais nesuprantama ir nepasiekiama ... Ir štai žmogaus siela ima veržtis tolyn nuo žemės. Jis pradeda bendrauti su viršgamtiniu pasauliu. Jo nerami širdis, amžinybės išsiilgusi siela pradeda ieškoti atsakymo už tų ribų, už kurių nesiekia kūno akys.

Bet sunku, nepaprastai sunku rasti žmogui tie keliai, kurie veda jį į Tiesą, Gėrį ir Grožį. Dažnai jis turi, kaip tas daktaras Faustas, klajoti, kankintis.

Faustas ieškojo tų kelių beveik ištisą savo amžių. Jo siela veržėsi nuo žemės, troško suprasti visas dangaus ir žemės paslaptis.

Kaip visa telkias viename,
Kaip veikia vienas kitame,
— — —
Kaip ten palaima priekin žengia,
Kaip žemę dangumi uždengia.

(Faustas I, 40.)

Bet jis užmiršta, kad dvasia jam atidengia šias paslaptis ir mano, kad tai savo jėgomis pasiekė. Fausto sieloje glūdi, tarsi, piktosios dvasios įkvėpimas: „Eritis sicut dii", bet savo jėgomis! Argi jis nėra pats Dievas, ar jam gali būti kokios nors paslaptys? Ir štai prometejiška jo dvasia išdidžiai prabyla:

Muša, gėdina jas, kankina. Vienuolyno vyresnioji, 70 metų senutė, sukniumba ant žemės iš skausmo. Jaunas komunistų kapitonas susijaudina. Baisi scena, senutės kančia iškelia nugrimzdusį jo žmoniškumą. Šuoliu kitu jis atsiduria prie senutės, savo kūnu ją užstoja. Jis atsiverčia. Žino, kas jo laukia. Čia pat jį areštuoja. Prie sienos stato. Mat, komunizmo siautėjimui nebeištikimas. Jo draugas, dar sužvėrėjęs komunistas, į abi rankas revolverius griebia ... Akimirksniu šūviai iš jų pasipila. Į atsivertėlio kapitono abi akis ... Didvyris susmunka čia pat vietoj.

Kam aš rašau? — Vistiek visų didvyrių čia neapimsiu, neaprašysiu. Šie Ispanijos didvyriai veda žūtbūtinę kovą su komunizmu, su nudievinto žmogaus žvėriškumu. Pasaulyj dar yra idėalistų ...

Gal Dievas aš patsai — — —
Nesivaržau aš ir neabejoju,
Nei pragaro, nei velnio aš neboju.
— — —
Jaučiu drąsos pasauliui pagrasinti,
— — — Net žlugimu nesibauginti.

(F. I, 41.)

Taigi, ko nors aukštesnio Faustas čia nepripažįsta — jis pats absoliutus, nori valdyti dangų ir žemę, trokšta Dievu tapt ir tai jis siekia prometejiškai — vien savo jėgomis. Žmogaus dvasios galia — jam viskas. Kas gali pažinti žmogaus dvasią, kas gali jos troškimus išmatuoti? Ji dieviška, todėl galinga pati iš savęs. Pagalba iš aukščiau jai nereikalinga.

Čia Faustas laiko save antžmogiu, viršgamtiška būtybe. Tai supratę, mes suprasime ir kitus jo santykius su viršgamtiniu pasauliu. Niekados nematysime jo nusižeminusio, ką nors nuolankiai garbinančio. Tai nesutiktų su jo prometejiška prigimtimi.

Bet, aišku, žmogaus siela tam tikra prasme yra reliatyvi; ir jos galios reliatyvios. Todėl, kai žmogus nori tapt absoliutu, ir dar savo jėgomis, jis palūžta. Taigi ir Faustas pastebi, kad žmogus prieš visą makrokosmą yra menka būtybė, kad už jo yra kažkas galingesnis. Jis pasijunta prieš visatą, prieš gaivalingas gamtos jėgas, kurių jis nesupranta, besąs (nors ir neilgai) tik menkas nykštukas:

Per painūs protui čia keliai,
Jam neišspręsti paslapčių . . .
— — — Ir džiaugsmo visiškai nustojau.

(F. I, 39.)

Dabar jis pripažįsta gamtai kažkokią dievybę, nori pasinert joje. Gamta jam stebuklinga, didi, nes ir jis pats yra jos dalis. Gamtoje jungiasi dvasia ir medžiaga. Kaip tikras panteistas Faustas dabar kreipiasi į gamtą:

Eiles gyvųjų prieš mane vedi
Ir mokini mane laikyti broliais
Ir krūmus, ir sroves vandens ir oro.
— — —
Ir savo krūtinėj pajuntu
Slaptingus stebuklus, kur duodi tu.

(F. I, 177.)

Taigi tik gamtoje jis mato stebuklų. Gamta jam ne tik dievybės apsireiškimas, bet kartu ir pats Dievas. Bendrauja tačiau jis su gamta kaip pats su savimi. Viskas, kas už jo, jam nedidinga. Viršgamtinį pasaulį Faustas verčia tarnauti žmogui. Pvz., Mefistofelis buvo priemonė Faustui ieškančiam gyvenimo prasmės. Tas pats ir su dvasiomis. Todėl antgamtinio pasaulio Faustas negarbina. Padaręs tokių baisių nuodėmių, kuo greičiausiai reikalaujančių satisfakcijų, Faustas neatgailoja,bet geriau stengiasi tai užmiršti. Jis neįsivaizduoja, kad žmogus turėtų prieš ką nors nusižeminti, prašyti atleidimo.

Viršgamtinis pasaulis Faustui nebaisus. Jis trokšta su juo bendrauti, susipažinti su jo gyventojais — dvasiomis. Bet tam pačiam tikslui: viršgamtinis pasaulis turės jam išspręsti ne vieną, jį kankinančią problemą, padės jam atrasti gyvenimo prasmę. Pagaliau viršgamtinis pasaulis Faustui yra dalis nepažįstamų gamtos jėgų, todėl jis nėra jam nepaprastas; jis kartais net per daug realus.

J. Garutis

K. AUGAS

NUO GIMNAZISTĖS IKI VIENUOLĖS

RAŠYTOJAS STASIUS BŪDAVAS

Atrodytų, lyg apie mergaitę rašytume. Apie kažkokį romaną ir keistenybę — beveik aktualiją norėtųsi pamanyti. Tačiau mes būsime kuklūs ir šita antrašte eisime į kun. Stasiaus Būdavo gyvenimą. Gal ne tiek į jo gyvenimą, kiek į vieną to gyvenimo švystelėjimą, kurį mes pastebėjome versdami jo naujojo romano „Loreta" lapus. Mes, tiesa, jau pažįstame šį simpatingą romanistą jo „Mokytoju Banaičiu", tačiau naujasis romanas atskleidžia mums naujas sritis ne tik Stasiaus Būdavo kūryboje, bet ir iš viso mūsų literatūroje.

Kovojo vargšas mokytojas Banaitis su visokia aplinkos rutina, su viršininkų biurokratija ir laimingo gyvenimo tik siekė. Tuo tarpu „Loretoj" skaitytoją pasitinka svajinga gimnazistė Gražina Matulaitytė, rodo jam savo meilės alkstančią dūšią, blaškosi, laimi ir vėl . . . , kol atsiduria mūrų gyvenime, kol pasipuošia vienuolės abitu. Laiminga ar nelaiminga? Žiūrėsime. Ji pati mums šitai tepasisako. Gimnazistės mėgsta atviros būti, ypač įsimylėjusios. Todėl mums įdomesni bus pačios Gražinos žodžiai.

Kai pradžioje patekome į Antakalnio dvarą Ipolito Matulaičio vardinių proga, šita kukli mergaitė mūsų dėmesio dar nepatraukė. Mes stebėjome visitelius provincijos inteligentus, visą tą gyvą lietuviškąją dvasią.

Daug dvasios pavargimo, daug sielos skurdo tame mažo miesteliuko aplinkos gyvenime. Bet ir nuoširdumo apstu. O kai tasai nuoširdumas ima laužtis iš įprastinio skurdo su kažko siekimu, su kažkokiu nerimu, reginy pasirodo pasistebėtinas punktas. Ir mes jame išskaitome jau šešias klases baigusią Gražutę. Nepakeldama monotonijos kančios, ji atsiduria urėdo raštinėj. Bet kas raštinė su senu donžuanu urėdu jai — kilniai ir religingai mergaitei? Tuo labiau, kad naujai tiesiamo plento inžinierius ir jaunas ir simpatingas. Spjaut tada į urėdiją. Argi vienu pinigu gali žmogus gyventi? Vienas Trijų Karalių vakaras gyvenimo tikrenybę patvirtina: apylinkės dvarely, puotos metu, ir inžinierius ir Gražina Matulaitytė įsimylėję prisipažįsta. Daug įdomių puslapių meilės romanu pavirsta. Ties jais mes nesustojame, nes numanome, kaip Būdavas, čia dar kiek sentimento griebdamas, sugeba pavaizduoti visą slaptąjį meilės rusenimą jaunų žmonių krūtinėse ir suliepsnojimą žodžiuose. Bet kas meilė be kančios? Ir iš viso ar gali būti meilė, kuri nieku nesusidrumstų, ar gali būti įsimylėjusiųjų dangus be debesėlių? Aišku, ne! Nina. Kažkokią Niną inžinierius mylėjo. Nebemyli jau, bet kas įtikins Gražutę, kuri Ninos laišką pas inžinierių suranda? Ji, kaip ir dažna mergaitė, įsigalvoja inžinierių Vytautą Petkūną neištikimą būsiant, šeimos laimę griaunantį. Tais įtarinėjimais ji palaidoja savo meilę, netenka inžinieriaus, kuris ją visa širdimi mylėjo ir užsidaro vienuolynan. Įvilktuvių iškilmėsna visgi per savo tėvus pakviečia ir Vytautą. Šisai nori dar kartą pamatyti savo mylimą mergaitę. Iškilmės, — į kurias autorius sudėjo visą savo graudumą ir įspūdingumą! Sudiev jis sako nebe savo Gražutei, bet seseriai Loretai . . .

Romanas auklėjančios ir deginančios dvasios. Pusiau liberalas, atšalęs inžinierius, Gražutės įtakoje Dievą suranda, tikėjimu atsinaujina. Dėl to, o ne vien dėl lengvo stiliaus, patrauklios formos, išmargintos intymiais Gražutės ir inžinieriaus laiškais, jisai bus skaitomas. Be abejo, daugiausia mergaitės juomi domėsis.

Kritiškiau nusiteikęs skaitytojas romane įžiūrės kiek skubotumo, nepakankamo vietomis išlyginimo. Aišku, ilgesnis rankraščių pabuvimas autoriaus priežiūroje būtų galėjęs atnešti romanui dar didesnio pasisekimo, dar platesnėmis masėmis būtų praturtinęs ir taip jau didelę kun. Stasiaus Būdavo auditoriją.

Neminėjome šitoje vietoje ir necitavome nieko iš naujojo romano, nes manome, kad praėjusiame „Ateities“ nr. duotoji „Loretos“ ištrauka davė pakankamą vaizdą susidaryti nuomonei apie St. Būdavo vartojamąjį žodį, sakinį ir vaizdą. Iš viso galime pasakyti, kad stilius yra gyvenimiškai lengvas ir paprastas, nes autorius savo veikėjams leidžia apsčiai išsišnekėti, o šie, būdami visada gyvenimiški, gyvi ir tikri, negali šnekėti kokia nors perdėta ir literatūriškai falsifikuota kalba. Itin pažymėtinas jo kuriamas vaizdas: šiuo žvilgsniu Būdavas yra pilnas ekspresionistas. Duoti ryškių dažų, peisažą parodyti visai naujose apystovose yra autoriaus tikslas. Ir tai, pripažįstame, jam puikiai sekasi.

„Loretą“ išleido Sakalo b-vė. Viršelis — A. Kučo.

IŠ LATVIŲ MENO (KARLS NEILIS)

PASIKALBĖJIMAS SU LATVIJOS GIMNAZISTE

Mano uždavinys, prisipažinsiu, buvo didelis. Tiesa, aš turėjau pasikalbėti su žemesnės padėties asmeniu, bet užtat visai nepažįstama, nematyta mergaite. Ir ne todėl, kad perdėtai kuklus būčiau. Anaiptol. Jūs įsivaizduokite mano padėtį: vos keletas latviškų žodžių ir šiokia tokia vokiečių kalba. Rusiškai — tik kai ką numanyti. O tuo tarpu latvaitės kur kas paslankesnės rusų kalbai. Vokiečių gali ir nemokėti arba labai silpnai. Tuo atveju jos labai nepatogiai jaustųsi. Jaučiausi lyg loterijos bilietą traukdamas, kur vienas rutuliukas pilnas esti, kitas — pustas: mokės vokiškai — išdegs pasikalbėjimas, nemokės — teks naujos melynkepurės ieškoti.

Tą šeštadienio popietį, kai mažas mūsų, lietuvių, studentų būrelis, draugingų baltakepurių „Ausmos" korporančių lydimi, grįžome iš Rygos žvėryno, sužinojau jų tarpe vieną gimnazijos mokytoją esant. Ne gimnazistai buvome: išsikalbėjome praktiškai ir konkrečiai. Ir po to mano bloknotėlyje atsirado vyriška pavardė su gražiu Zentos vardu, kažkokia gatve, dideliu numeriu ir šeštuoju aukštu. Visi nuėjo į Pieno Restoraną (kaip ir mūsiškį Pienocentrą) skabaputrės mėginti, o aš skersgatviais pasukau Dauguvos pusėn.

Pradžioje maniausi, kad į tokios aukštybės namą mane koksai modernus liftas įtemps, deja, turėjau nusivilti ir, kai per dieną valkiotas kojas įnešiau į patį Rygos viršų, mane suėmė tokia didelė pagunda imti ir atsisėsti čia pat ant cementinių laiptų. Duryse tikrai buvo įrašyta ta pati pavardė, kurią man mokytoja buvo sakiusi. Tačiau vidun tuojau nesilaužiau, nes mano plaučiai, tokį kalną pasiekę, ūžė kaip naujos kalvės

dumplės. Kai galų gale pasibeldžiau, mane įleido liekna šviesių plaukų mergaitė, pasakė „ludzu“ ir dar kažką, ko aš jokiu būdu neįstengiau išsiversti į mūsų kalbą. Ji peržvelgė mano Rygai svetimą kepurę ir, numanu, greitai susimetė, jog čia svetimšalio esama. Tačiau stengėsi nė trupučio nenustebti ir likti tokia pat drąsi, kaip ir pirmąją sekundę. Ji net tada nepasikeitė, kai sužinojo, kad ne pas jos tėvus, bet pas ją — pas Latvijos gimnazistę atėjau, kad jos mokytoja manę čia atrodžiusi.

Aš buvau patenkintas jos didele drąsa, dideliu kalbumu ir džiaugiausi, kad šitos loterijos bilietas buvo pilnas, nes ji vokiškai kalbėjo beveik nesivaržydama. Ji įvedė mane savo kambarėlin. Kuklu ir gražu. Sienoje virš nedidelio rašomojo staliuko kabo kažkokio garsaus jų skulptoriaus padirbdintas Kristus. Platoka atažėrė prikimšta knygų. Ji atkreipė ypatingą mano dėmesį: nejau tai gimnazistės turtas! Į mano nustebusį žvilgsnį ir klausimą jos atsakymas buvo stačiai džiugus:

— Kodėl jūs stebitės? Negražios knygos? Gal ir negražios, mat, neaptaisytos, bet jų vidus... Mes rinktines perkame. Mūsų literatūros mokytojai nuolat mus bara ir bara, kad maža knygų perkame. Todėl mes stengiamės daugiau pirkti, o tada nebeturime pinigų joms aptaisyti.

Literatūros draugai. Tikras latvių literatūros džiaugsmas — galvojau aš.

— O, klausyk, ar pas kiekvieną moksleivę ir moksleivį tiek daug knygų?

— Nevienodai. Bet visur esti.

— O labiausiai turbūt romanus mėgstate?

— Galbūt. Bet skaitome ir kitokių. Aš, pavyzdžiui, labai mėgstu eilėraščius. Iš viso mūsų mergičkos latvių poetus labai myli. Kai jie dalyvauja mūsų literatūros vakaruose, mes juos gėlėm apiberiam, apdovanojam.

Tada ji liuoktelėjo prie savo knygų ir abiem rankom iškėlė iš lentynėlės kelioliką eilėraščių rinkinių.

— Čia mano meilė. Ot, šitą knygą, — ji ištraukė pilku mėlynų pakraščių viršeliu Vilio Cedrinšo „Sidraba jatnieks“ (Sidabrinis raitelis), — aš deklamuote deklamuoju. Šito mūsų kareivėlio poezija (Cedrinš atlieka karinę prievolę) keri. Įsivaizduok tamsta:

Aiz ezera grezni ziede
Abelīte celmalē.
Tur aizgāja jauni puiši
Smuidru meiju viju vīt.

Iš tiesų, padūkusiai gražiai skamba — aliteracijom ir puikia muzika.

Kai apžvelgiau gražiai siuvinėtu užtiesalu dengtą lovą, skoningas lango firankėles ir siuvinį laiškams, mano klausimas nuo literatūros šoktelėjo į patį Latvijos moksleivio gyvenimą. —

— Visi jūsų moksleiviai taip skoningai, na, gal ir turtingai gyvena?

— Latvių gimnazistai gyvena įvairiai, žiūrint kokiose sąlygose jie gyvena. Jei nėra galimybės gyventi pas tėvus arba gimines, tai gyvena pensijonatuose ir prie mokyklų esančiuose bendrabučiuose. Provincijoj bendrabučių yra prie kiekvienos gimnazijos. Bet gyvena daugelis ir visai atskirai, pas svetimus.

Paskum Zenta man pasakojo apie Latvijos gimnazijas. Aš sužinojau, kad daugumas tų gimnazijų yra mišrios, nors jau reiškiasi tendencija

atskirti berniukus nuo mergaičių. Pvz., Rygoje pirmoji miesto gimnazija — vien berniukams, antroji — su atskirom mergaičių ir berniukų klasėm, III-ji — mergaičių. Pačioje Rygoje aukštesniųjų mokyklų labai daug: 3 — miesto gimnazijos, 2 — valstybinės, 2 — vakarinės, 1 — Latvių Jaunuomenės Sąjungos, Rainio gimnazija, 1 — lenkų, 4 — privatinės, po vieną — lietuvių, rusų, vokiečių, technikos mokykla, prancūzų licėjus ir komercinė mokykla.

— Pastarąją, — baigė Zenta apie Rygos mokyklas, — lietuvių moksleiviai gal geriausiai įsidėmi. Dideli raudoni jos gotiko rūmai stovi prie pat Esplanados (kariuomenės paradų) aikštės.

— Žiūrėk, Zenta, šiandie šeštadienis, tai, turbūt, į kokį robaksą bėgsi?

— Šiandie nieko ypatingo. Mūsų gimnazijoj tebus eilinis literatų būrelio pasilinksminimas. Ypatingi pasilinksminimai teruošiami jubiliejų, švenčių proga. Tada esti puiki programa. Įspūdingai minime rašytojus. Sporto šventėmis — daugiau gimnastikos numerių. Pasilinksminimuose šokame visus šokius, pradedant tautiškaisiais, baigiant tango ir anglų valsu.

— Kalbėdama paminėjai literatų būrelį. Gal ir daugiau kokių būrelių yra?

— O taip. Daug būrelių yra. Beveik kiekvienoj gimnazijoj veikia raudonkryžininkai, turistai, sportininkai, literatai, dramos būreliai, gamtininkai, mazpulki (jaunieji ūkininkai), kurie paskutiniu laiku labai aktyviai veikia. Jie turi net savo žurnalą „Mazpulks".

— Turbūt ir daugiau moksleiviams leidžiamų žurnalų yra?

— O, pas mus daug jų išeina. Savo žurnalą turi raudonkryžininkai. Dar eina: „Skolu dzīve" (Mokyklos gyvenimas), „Cirulītis" (Vyturiukas), „Jaunais Zinātnieks" (Jaunasis mokslininkas) ir k. Bet mes nė vieno tokio gražaus laikraščio neturime, kaip Lietuvos gimnazistų „Nakotne".

— O ką reiškia „Nakotne"? — nustebau, nes buvau tikras, kad tokiu vardu Lietuvos moksleiviams laikraščio visai nėra. Maniau, kad ji bus ką nors iš Estijos prisiminusi.

Bet mano pasikalbėtoja spyrėsi ir ginčijosi, kad jų literatūros mokytoja, kuri draugaujanti su lietuviais, buvo kartą į literatų susirinkimą atnešusi tokį mėlynu viršeliu žurnalą, iš kurio skaitė gražių lietuviškų eilėraščių, ir tas laikraštis tikrai „Nakotne" vadinęsis. Kai mergaitė matė, kad aš stačiai spiriuos, išbėgo iš savo kambario ir grįžo latvių-lotynų žodynu nešina. Tikrai, ji čia rado žodį nakotne, kuris reiškė — ateitį. Taip galų gale aš buvau nugalėtas, nors ir svetimtautės komplimentu mūsų žurnalui. Žinoma, aš tuomi didžiavaus, nes buvau tikras, kad Zenta nežino, jog aš esu „Ateities" atstovas ir savo nuomonę reiškia beveik objektyviai. Suprantama, kiek jaunos mergaitės nuomonė iš viso gali būti objektyvi.

Visais čia surašytais ir nesurašytais reikalais mes kalbėjomės jau lygiai dvi valandas. Iš Baltijos atskubantieji saulės spinduliai jau nuauksino mėlynas mergaitės kambarėlio sienas ir apibarstė jas kažkokios keistos formos, sakyt, rudenio lapeliais. Mes su Zenta buvome nebe svečiai, bet, rodos, dažnai susitinkantieji Rygos gyventojai. Jos latviškas atvirumas ir ypatinga drąsa davė progos mums taip kalbėtis, kad kambarėlis ūmai pasidarydavo pilnas didžiulio juoko, kuris veržėsi pro nesandarias duris, ir, galimas daiktas, galvotrūkčiais virto laiptais žemyn. Po to mes vėl kalbėdavom rimtai. Aš ją klausiau apie latvių moksleivių religingumą. Zenta, idealizmu užsidegusi ir džiaugdamosi, kalbėjo, kad jų moksleivės ir moks-

leiviai domisi religiniu gyvenimu, praktikuoja religiją. Noriai lanko religiniai-filosofines viešas paskaitas. Religinių būrelių pas juos nesą. Katalikai moksleiviai (jų nedaug) tikybos pamokų renkasi pas kapelioną.

— Man siurpryzą padarei didele moksleivijos meile savajai latviškai knygai. O kaip literatūra vertinama pačioj mokykloj? Ar esti literatūros vakarų?

Mergaitė net pašoko:

— Rašytojai mus myli, rašo mums gražių knygų, tai ir juos mes mylime. Suruošiame literatūros vakarų, pakviečiame rašytojų. O jie su mumis neatsisako bendradarbiauti. Ypač jaunieji. Be to, daugelis rašytojų yra literatūros dėstytojais gimnazijose. Kuria ir patys mokiniai. Jie dažnai parašo vaidinimėlių savo vakarėliams. Savo darbų spausdina mokinių laikraščiuose. Paistaiko vienas kitas ir daugiau pagarsėjęs.

Kai saulė ūmai kažkur nukrito ir pastebėjau, kad šešėliai ima lįsti pro durų plyšius iš koridorėlio, jau buvo metas eiti ieškoti mano draugų, kurie tuo metu, be abejo, ruošėsi į priėmimo arbatėlę studentų namuose.

Zenta dar nenorėjo manęs išleisti, verste vertė vakarienės, tačiau, kada ją įtikinau, kad turiu būti punktualus, mergaitė nusileido. Kad galėčiau tiesiau išeiti į mūsų „Imcą" (Viešbutis, kuriame apsistojome), ji pasisiūlė palydėsianti. Aš, suprantama, nesikračiau. Ir man buvo smagu pademonstruoti lietuvišką studento kepurę šalia latvaičių spalvų. Aš tik pridūriau:

— O pedagogai nieko nesakys, kad su leišais trotuarus šlifuoji!

— Ach. Bendradarbiavimas juk. O ligi 21.30 val. aš ir taip galiu eiti. Tik vėliau vienai negalima. Su savo tėvais arba iš teatro grįžtant ir k. Tada jau drausmė. Iš viso drausmės mes nesikratome ir pripažįstame, kad tai reikalinga. Į priaugusiųjų balius teiname taip pat su tėvais ar mokyklos leidimu. Esti mums žiūrėti draudžiamų filmų, draudžiamų knygų. Žodžiu, mokytojai rūpinasi, kad jauni neišglebtume. Mūsų vyrukam uždrausta rūkyti. Šiaip kultūringai pasirodyti už gimnazijos sienų, veikti — nedraudžiama. Čia valia moksleivio gerai iniciatyvai.

Jūs nustebiste, kad aš šiuo metu atsidūriau Dzirnavu ieloj, ties pilkšvais dviejų aukštų namais. Ties manim stovi tamsiai mėlyna kepure, šviesiai mėlynom akim, linksmaus veido ir lieknos povyzos mergaitė. Mano rankose jos adresas, vėliau jos maža rankutė, o veide dėkingumas ir nusistebėjimas, kad gyvenime gali pasitaikyti ir gimnazistės palydėtam būti.

— Iki pasimatymo!

— Uz redzēšanos!

K. Z.

MARIANAPOLIS LABORATORY SCHOOL Library

PAMOKOS IR KOREPETITORIAI

„Ateitis" ne tik rūpinasi moksleivių kultūriniais reikalais, bet noriai padeda jiems ir kituose reikaluose. Visi, kurie bijo dvejetukų, o tuo labiau pataisų metų gale, gali kreiptis „Ateities" Redakcijon Redaktoriaus kalbamomis valandomis (antradieniais ir šeštadieniais 14—16 val.) ir gaus mokytojų visų klasių ir visų dalykų kursui. Galima kreiptis ir telefonu 2 52 35.

K. AUGAS

ATEINA DIEVAS

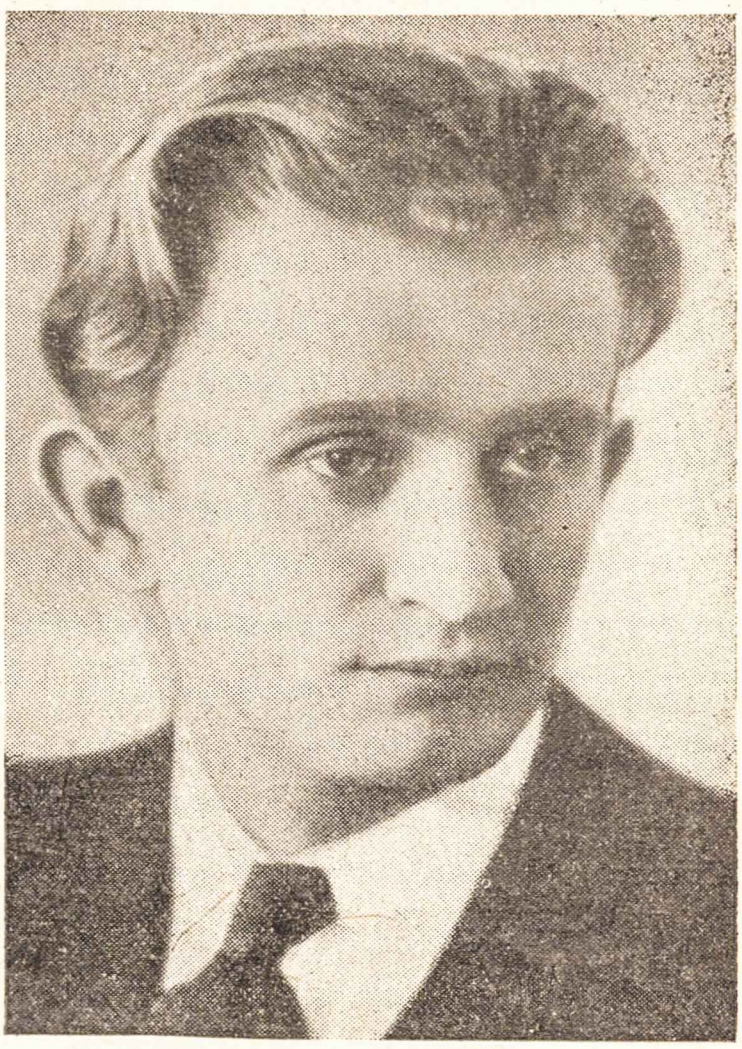

POETAS MYK. LINKEVIČIUS

Moksleiviai jį pažinojo kaip draugą: jo giedrą veidą matydavo literatūros vakaruose, jo kupiną energijos pamokymą rasdavo spausdintuose žodžiuose. Jis liepdavo drąsaus kapitono akimis žiūrėti į gyvenimą.

Jūs nustebote? Jums nekrologu panėši šios įžanginės eilutės? Neapsirikote! Prieš akis jums išvedu ne tąjį, gal jums labiau įprastinį — lietuviškąja kultūra susirūpinusį Myk. Linkevičių, bet — poetą, naujos eilėraščių knygos „Ateina Dievas" autorių. Jis čia savo rūpestingą žodį ir giedrai optimistišką nuotaiką maino į šalikelių liūdnumo Dievą, į Lietuvos laukuose pavargusį ilgesį, į mergelės meilę ir geresnio gyvenimo lūkestį. Nepastovumas? — sakote. O ne! Taip tik diletantai galvoja, kuriems sielvartas literatūroje — griovimu vaidenasi. Poetas ir iš viso rašytojas gerai žino, kad ten, kur stačiai reikia į žmogų kreiptis, o ypač į jaunuomenę, bertina tikros ugnies, liedintina tikro plieno. Taip: visi mes turime drąsių kapitonų akimis žiūrėti į gyvenimą. Tačiau ten, kur poeto žodis visu savo įstabumu iš lėto, iš knygos sruvens į skaitytojo dūšią, turi būti kuo daugiau emocijos. Jei poetas savo žeme rūpestingas, savo žmones mylintis, tai jis veržte veržiasi visu graudumu parodyti tas neigiamybes, kurios gydymo, taisymo reikalingos, iš kurių išeities reikia ieškoti. Nors liūdesys, kartoju, kai ką griovimu gandina (plg. A. Jasiūnas „J. Lietuvoj" 10 nr.), mūsų autoriui jis brangus, nes visus jungiantis darban ir iš nusiminimo keliąs, nes jis — visos tėvynės liūdesys:

Ir vis dėlto brangus tai kraštas
Su liūdesiu, skausmu, su meile bet kokia,
Brangus, nors pilko skurdo ir nemąžta,
Ir nors gyvent kaskart sunkiau. (25)

Visus įsibauginėlius, uraoptimizmo skelbėjus jis demaskuoja eilėrašty „Lietuvos variagams". Jis parodo, kad vietoje konkrečiai naikinti vargą ir skurdą jie norį savo patogume užsnusti, savo niekaneskaudėjime sapnuoti. —

Nepatinka jums naginės, klumpės?
Bet iš ko jūsų batai taip žvilga?!
Nūn kaimietis asfalte suklumpa,
Jūs suklupsit kada ir tarp smilgų! (29)

Ir kas atvira širdim pasisakys — anieji, ar autorius? —

Su tavimi aš nesiskirsiu
Nei džiūgesy, anei varguos —
Tegu pavargsiu, tenumirsiu,
Ir tik beržai tepalinguos. (34)

Tai, be abejo, sielvartinga, bet tai kartu yra ir tautos dvasia — iš dainų ir drobių rašto dainuojanti.

Myk. Linkevičius žmogui kalba, savo giliomis emocijomis, kurios yra vertingiausias jo poezijos faktorius, ne iš žmogaus, bet iš gamtos, iš laukų. Jis — vienas iš tų keletos neorusoizmo atstovų mūsojoje literatūroje. Jis nusivylęs žmonėmis, kurie

...žemėje ieško kažinko
Ir negirdi čia plintančių aimanų,
Nuo laukų laimų derlių surinkę,
Nesidžiaugia jog Dievas palaimino..., (12)

kurie net Dievą pražildė (13), jis negaili sukniubusios mergaitės, jis smerkia moteris, kurios nesančios vertos kūrėjo meilės, jam nesvarbu, ar gimė, ar mirė kas, bet—tiktai „pagyventi lirika, dangum ir klonių upėmis", tiktai gamtoje nurimti.

Nors ir toje gamtoje, kaip ir žmogaus gyvenime, visas modernėjimas neneša raminimo.

Daug dar šia linkme reikėtų kalbėti, — nes šis motyvas Linkevičiaus eilėraščiuose ne raudonu siūlu eina, kaip įprasta sakyti, o degte dega, o šaukte šaukia, — bet vietos nebeišteksime.

Tai į tokį gyvenimą ateina Dievas. Ateina ne į žmones, bet į gyvenimą. Tegu ieško žmogus Dievo, tegu suranda, nes Jis:

Ir žvaigždynuose ir šičia —
Ir ant žemės juodos;
Palaukėj ir bažnyčioj
Išklausai Tu maldos. (7)

Daug apie Dievą kalbama, visas skyrius „Pabučiavimas“ religingumu dvelkia, o ir kituose skyriuose jo atspalvis tęste tęsiamas, bet plačiau jo neanalizuosime. Šitas Dievas — tikinčiojo lietuvio Dievas. Myk. Linkevičius, šonu apeidamas Bern. Brazdžionį ir kitus religinės poezijos kūrėjus, duoda religinių eilėraščių, arčiausių mūsų tautinei dvasiai.

Apsčiai ir apie meilę. Tačiau meilė, kaip jau minėjau, į žmogų kreipiama, rezignuoja. Tik ten, kur meilė, kaip jausmas minima, poetas duoda gražios giedros romansų:

Taip maža reikia laimei tavo,
Ir maža ir tiek daug:
Tik vasaros, kuri jau pražaliavo
Ir žydriojo dangaus.
Tiktai ramunės vakarui išburti,
Išburti, išsvajot . . .
Taip maža reikia tavo turtui —
Tiktai saulėlydžio su j u o. (51)

Virš visų trijų motyvų sklendena ketvirtasis — gilus ir viršgamtiškumo perimtas:

Aš numirsiu vienas, o žydės tie slėniai,
O skambės pasaulis vasaros garsais,
Laimę besivydams aš suklupsiu vienas,
O tolyn žengs minios, o į laimę eis.

Kiekvieną skyrių poetas mirtimi baigia, lyg tuo pačiu religingumu kartotų šv. Augustino žodžius: „Nerami mano siela, kol Tavyje atsilsės, Viešpatie!“

Dar lieka iškelti didelę autoriaus kūrybos vertybę, kurią, tiesa, jau citatomis parodėme, — formos muziką. Skambumu, įvairumu ir ritmika Linkevičiaus eilėraščiai prasimuša pro visą eilę kitų naujosios mūsų poezijos rinkinių. Ir jei ne vietom tarmiškai kirčiuojamieji žodžiai, jo techniką geriausiąją pavadintumėm.

Dėl to skambumo jo eilėraščiai ypač tiks deklamuoti. O savo dideliu emocingumu ir tikrai lietuviška dvasia jie pilnai atiteks jaunuomnės dūšią.

„Ateina Dievas“ išleista Sakalo b-vės. Tikrai vertingą viršelį nupiešė P. Rauduvė. Psl. — 80.

ATEITIES 12 NR.

medžiagą siųsti iki lapkričio 29 d.

GYD. J. MEŠKAUSKAS

MOKSLEIVIO HIGIENA

Besimokantis jaunimas yra tautos ateitis. Nuo jo pasiruošimo gyvenimui ir nuo jo sveikatingumo priklausys visos tautos egsistencija. Ne veltui visos tautos ir valstybės savo mokyklinio amžiaus jaunimo sveikatingumu yra ypatingai susirūpinusios. Todėl ir pati moksleivija, turėdama prieš akis tokius uždavinius ir žinodama, kad iš jos tauta laukia gabių, darbščių ir pajėgių darbui žmonių, turi susirūpinti savo sveikata. Labai dažnai tenka skaityti moksleivijos žurnaluose nekrologų, užuojautų dėlei vieno ar kito mirties. Iš tikrųjų gaila, kad dar neprasiskleidęs ir daug žadėjęs tautos žiedas, daugiau ar mažiau tėvams ar visuomenei kainavęs, niekuo dar nepasireiškęs turi žengti į kapus.

Jauni žmonės sugadina sau sveikatą daugeliu priežasčių. Yra daug moksleivių, kurie gyvena neturtingai ir mokslo siekia ypatingai sunkiomis sąlygomis. Toki neturtingi moksleiviai blogai maitinasi, gyvena bloguose butuose ir pagaliau blogai, neatitinkamai klimatui rėdosi. Bet yra ir daug tokių, kurie yra pakankamai aprūpinti, tačiau per nesusipratimą ar išdykavimą savo sveikatos nesaugo ir, arba be laiko nužengia į kapus, arba sužaloja sau visam gyvenimui sveikatą ir tampa nepajėgūs darbui. Blogesnėse sąlygose gyvenantieji ypatingai turi rūpintis savo sveikata, nes jie savo rūpesčiu turi kompensuoti savo blogesniąsias gyvenimo sąlygas.

Jaunam beaugančiam organizmui ypatingai yra reikalinga kūno švara. žmogus kvėpuoja ne tik plaučiais, bet ir oda. Vienų plaučių žmogui patiekti reikiamą kiekį deguonies neužtenka. Jei kūnas ilgesnį laiką yra neplaunamas, tai visokiais nešvarumais: prakaitu, dulkėmis ir t. t. užsikemša odos skylutės ir oda nebegali atlikti jai skirtos kvėpavimo funkcijos. Tuomet yra apsunkinami plaučiai ir jie dažnai suserga ir iš viso organizmas negali tinkamai vystytis. Į kūno švaros palaikymą moksleiviai labai dažnai nekreipia dėmesio. Kai kurie moksleiviai labai retai maudosi ir tikrinantieji moksleivių sveikatą gydytojai kartais pasakoja, kad esą tokių, kuriems ant nugaros beveik galima bulves sodinti. Vasarą reikalinga dažnai maudytis, tačiau maudyklės šaltam vandeny neatstoja pirties ar šiltos vanos, nes šaltam vandeny blogai tirpsta muilas ir nepajėgia ištirpinti ir nuplauti nuo kūno prakaito ir riebalų. Todėl ir vasarą reikalinga nusiplauti su šiltu vandeniu ir muilu. Žiemos metu reikalinga eiti į pirtį ar vaną ne rečiau kas dvi savaiti. Kas gali ir kam prieinama, tas gali maudytis daug dažniau. Baltiniai reikalinga keisti ne rečiau kaip vieną kartą per savaitę. Moksleiviai, bežaizdami ar bėgiodami, labai dažnai suprakaituoja, apdulka ir todėl baltiniai, ilgesnį laiką nešioti, nebepraleidžia oro. Šitie higienos reikalavimai yra labai lengvai išpildomi, tik reikia gero noro ir supratimo. Mamytės ar sesutės nesunku įtikinti, ir jos pasistengs baltinius dažniau išskalbti. Salės ar šiaip kur moksleivių susibūrimuose tenka pastebėti, jog ypatingai maža dėmesio kreipiama į kojų ir kojinių švarą. Tokiuose susibūrimuose oras nuo nešvarių kojų ir kojinių pasidaro nepakenčiamas.

Kojos dažniausiai moksleivių neplaunamos, o kojinės nešiojamos neskalbtos iki jos visai susinešioja. Todėl galima sau įsivaizduoti, koks pasidaro kambary oras nusiavus kojas prieš gulsiant, ir tokiam ore visą naktį miegama. Šiuo atveju esti daug apsileidimo ir ištižimo, nes vakare prieš gulant kojas nusiplauti gali kiekvienas ir taip pat nors vieną kartą į savaitę gali išsiplauti kojines. Kojų ir kojinių nešvarume nei vienas sau negali surasti pasiteisinimo. Nuo tokių nešvarių kojų ir kojinių dažnai būna nepakenčiamas oras ir klasėse, kuriose mokytojas ir mokiniai turi 5—6 valandas išbūti.

Toliau moksleiviai turi kreipti dėmesio į savo gyvenamųjų kambarių orą. Dažnai gyvenamieji kambariai neatsako higienos reikalavimams. Jie būna tai šalti, tai drėgni, tai saulės ar šviesos per maža į juos įeina. Dažniausiai jie būna perpildyti gyventojais. Nuomininkai, norėdami daugiau pelnyti, priima į kambarį mokinių tiek, kiek jame telpa lovų, o kartais net ir daugiau. Be to, moksleiviai dažnai savo dėžutėse laiko maisto produktus, obuolius ir kitokius valgomus daiktus, kurie pradeda gesti, pelyti ir tuo gadina kambario orą. Be to, reikia pabrėžti, kad mažesniuose miesteliuose dėl nenusimanymo ar apsileidimo šeimininkės patalų-šienikų, matracų ir kit. visai nevėdina, o paklodes labai retai keičia. Visi virš minėtieji faktoriai gadina kambario orą ir todėl tokių kambarių grynam orui palaikyti reikalinga dažnas kambario vėdinimas. Jei kambariuose nėra specialiai įtaisytų ventiliatorių, tai reikalinga vasarą visą laiką laikyti atdari kambario langai, o žiemą dažnai atidaryti langutį ir įleisti gryno oro. Be to, reikalinga stengtis pašalinti iš kambario visa tai, kas gadina orą: maisto produktus, senus dėvėtus baltinius, vėdinti patalynę, dažniau keisti paklodes ir t. t. Pas mus daugiausia sugriauna moksleivių sveikatą plaučių ligos: džiova, bronchitai ir kit. Tomis ligomis suserga daugiausia tie, kurie gyvena bloguose kambariuose, mokinasi blogam neišvėdintam kambary ir t. t. Ne tik reikalingas grynas oras gyvenamam kambary, bet ir klasėje, nes moksleivis didelę darbo laiko dalį praleidžia klasėje. Nors mokytojai visokius išdykavimus ir dulkių sukėlimus klasėje draudžia, tačiau jiems nematant per pertraukas pasidaro toks sūkurys, kad dulkės klasėse maišosi kaip vanduo verdančiam puode ir tokiam dulkėtam ore tie patys mokiniai su mokytoju turi sėdėti visą pamoką. Mokiniai tai turi įvertinti ir saugoti savo sveikatą visur kur.

Toliau, moksleiviai, kurie mažiau mokosi, visą laiką praleidžia žaizdami, o kai kurie visą laiką sėdi kambary prie knygų ir neskiria nė kiek laiko pasivaikščiojimams ir pramogoms gryname ore. Ilgas be poilsio darbas vargina protą, ir pavargus darbas lieka nebeproduktingas. Todėl padirbėjus vakarais visuomet reikalinga kokią valandą pasivaikščioti ar pažaisti grynam ore ir tik paskiau galima vėl dirbti. Vakare po kelių valandų darbo prieš gulant vėl neblogai kokį pusvalandį pavaikščioti ore ar lengvai pasigimnastikuoti, giliu alsavimu išvėdinti plaučius ir tuomet eiti gulti. Prieš gulant reikia neužmiršti išvėdinti kambario. Geriausia darbo diena sutvarkyti taip. Po pamokų grįžus ir papietavus reikalinga pusė valandos poilsio. Tuo metu galima paskaityti laikraščių, beletristikos ir šiaip lengvo turinio knygų. Po poilsio reikalinga ruošti pamokos. Pavakare reikalinga

vėl valandą pasivaikščioti ar pažaisti. Po pasivaikščiojimo vakarieniauti, o po vakarienės vėl pusę valandos skaityti lengvo turinio knygas ar šiaip su draugais pasišnekučiuoti. Po to reikia vėl imtis darbo ir dirbti iki 21 val. 30 min., po darbo pusę valandos poilsiui: pasivaikščiojimui ar lengvai gimnastikai ir 22 val. eiti gulti. Miegui reikia skirti nemažiau 8 val. Taip kad 6 val. ryto reikia keltis, apsirengti, pakartoti pamokas, papusryčiauti ir iš lėto, neskubant nueiti į mokyklą. Taip sutvarkius dieną galima būti sveiku ir geru mokiniu ir išaugti sveiku ir darbui pajėgiu piliečiu.

Poilsis žmogaus organizmui yra būtinai reikalingas, o ypač jaunam organizmui, nes jaunas organizmas dar auga, vystosi, žodžiu, eina statybos procesas. Be to, poilsio metu organizmas atgauna nustotas darbo metu jėgas. Proto darbą dirbančiam žmogui poilsis yra reikalingas ilgesnis, negu fiziškai dirbančiam. Fizinį darbą dirbant nustotos jėgos yra greit papildomos, ir organizmas, tikriau sakant, raumenys, per kokias 6 val. vėl pasilsi ir atgauna pirmykštes savo jėgas. Tuo tarpu smengenyse visi medžiagos apykaitos procesai eina daug lėčiau. Smegenų narveliui poilsiui reikalinga ilgesnio laiko ir todėl protinį darbą dirbančiam reikalinga miegoti nemažiau 8 valandų. Miegas turi būti geras ir gilus. Dažniausiai blogai miegama po sunkaus ir įtempto darbo, po įvairių susierzinimų ir t. t. Todėl patartina vakare dirbti lengvesnį darbą ir prieš miegą pusė valandos poilsiui. Blogai išsimiegojus sekančią dieną yra sunkiau dirbti ir darbas lieka neproduktingas. Jei ištisas naktis kamuoja nemiga, tai reikalinga jau pasitarti su gydytoju, nes arba yra koks organiškas susirgimas arba pervargus nervų sistema ir reikalingas ilgesnis poilsis.

Dažnai moksleiviai ar jų tėvai betaupydami nusamdo šaltus ir drėgnus butus. Tuo nei kiek nesutaupoma, nes vėliau besigydant daugiau išleidžiama ir organizmas lieka susilpnintas ar visai sužalotas. Šaltuose ir drėgnuose kambariuose gaunama reumatas, bronchitai ar net plaučių džiova, mažakraujystė ir kitoki susirgimai. Todėl reikalinga susirasti šviesus, šiltas ir sausas kambarys.

Dar reikia keletą žodžių pasakyti apie žaidimus. Moksleiviai ar šiaip jauni žmonės retai kada žaidžia su saiku. Žaidimai yra sportas surištas su tam tikru malonumu, pramoga. Sausas sportas ir gimnastika mažiau imponuoja ir greit nusibosta. Žaidimai gi yra malonūs ir įdomūs ir todėl dažnai nepastebima kaip peržengiama riba. Žaidimas yra sveikas ir jaunam žmogui visais atžvilgiais naudingas tuomet, jei žaidžiama tik iki lengvo nuovargio. Bet dažniausiai būna taip, kad žaidžiama iki sušilimo, didelio nuovargio ar net skausmų šonuose, nugaroj ar po krūtine. Toks žaidimas organizmui yra jau nebe naudingas, bet net gi kenksmingas. Todėl žaidimai turi turėti saiką. Žaisti, kokį žaidimą bežaistum, reikalinga neilgai ir be įsikarščiavimo, be azarto.

Būtų dar daug ką rašyti ir patarti, bet mano svarbiausias uždavinys buvo atkreipti tamstų dėmesį į higienos reikalavimus ir, aš manau, kad daugelyje klausimų, kurie čia nenurodyta, tamstos, jei tik atkreipsit dėmesį, pilnai susiorientuosit. Tamstų visų uždavinys yra ne tik baigti gimnaziją ar kokią kitą mokyklą, bet svarbu, kad tąmstos išaugtumėt fiziškai sveikais ir kūrybiškai pajėgiais žmonėmis.

Visoms ir visiems, mano liūdesio valandoje, tėveliui mirus, pareiškusiems širdingos užuojautos, dėkoju.

K. Kecioris-Zupka

ŠVENTĖM KRISTAUS KARALIAUS ŠVENTĘ

Spalių 25 d., vis labiau įsigalinčia tradicija, virsta Kristaus triumfo diena. Ypač gražiai ir pasigėrėtinai atšvęsta ji šįmet visose mūsų gimnazijose. Šventė buvo pradėta išpažintimis, atitinkamomis pamaldomis ir šv. Komunijomis. Po pamaldų, religinių būrelių pastangomis, buvo ruošti Kristaus Karaliaus minėjimai su vaidinimais, eilėraščiais, novelėmis, referatais, muzika ir giesmėmis. Programose pasirodė visi rinktiniai gimnazijų moksleiviai menininkai. O kai kur tie minėjimai buvo stačiai grandijoziški. Gražiausiai, be abejo, pasirodė P a n e v ė ž i o m o k s l e i v i a i, kurių religingumas ir vieši religiniai pasirodymai visada imponuoja. Jie šeštadienį vakare suruošė tūkstantinę eiseną miesto gatvėmis. Paskui iliuminuotą kryžių plaukė ilgiausios eilės gimnazisčių, gimnazistų, technikų, amatininkų su plakatais, iš kurių šaukė šie gražūs lozungai: „Lietuvos Kristau“, „Kristau Karaliau, mes Tavo vaikai“ . . . Prie senamiesčio bažnyčios eisenos dalyviams kalbą pasakė generolas Tamošauskas. Pažymėtini dar minėjimai Biržuose, kur gausūs ir stiprūs literatai programai patiekė vertingos religinės kūrybos, Utena, kur kap. dr. Lukošiūno pastangomis ir mokinių atsidavimu parodyta daug gražaus ir jauno entuziazmo, Marijampolė, Vilkaviškis.

Korespondencijose skyrium nebeminime šios šventės, nes daugelyje mokyklų ji buvo beveik vienodai minėta.

BELVĖDERIS

Būsimųjų pienininkų gyvenimas

Belvėderis ir šįmet gyvas, nors visi Lietuvos pienininkai nori, kad jo nebebūtų. . . ką padarysi, ne visi norai išsipildo.

Rudenį suvažiavusieji iš įvairių Lietuvos kampų „baltai profesijai“ ruoštis, buvo pasišovę organizuoti būrelius, dirbti, lavintis, bet, nesant kam padėti ir pritarti, visi tie geri norai ima nykti, nors šiaip jėgų, atrodo, esama.

Kadaise gražiai atidaryta ir daug žadėjusi skaitykla, šiandien ne kažin ką beduoda, nes maža joje tvarkos, maža laikraščių, vieni specialūs mokykloj dėstomi dalykai ko nors daugiau trokštančio belvėderiškio moksleivio nepatenkina... Būsimieji pienininkai nori būti ne tik žmonės, kurie mokėtų sviestą gaminti, grietinę rauginti, bet ir kultūroje nusivokti, žmonių dvasiai padėti. *Vaidilos*

BIRŽAI

Literatai pradėjo darbą

Neperseniai buvo sušauktas visuotinis literatų susirinkimas. Savo kūrybos skaitė Pr. Matulytė, Jon. Kiseliūnas (novelei trūksta vientisumo ir kondensuoto turinio!) ir Vyt. Vajaga.

Po to buvo išrinktas vyriausias literatų štabas. Valdyba: Eug. Matuzevičius (pirm.), Pr. Matulytė (sekr.), Alb. Sušinskas (vicepirm.). Redakcinė komisija: Br. Krivickas (redaktorius), A. Alimaitė, B. Kučinskaitė ir Vyt. Vajaga. Tautodailės komisija: Vl. Korsakas (pirm.), Alf. Adomėnas, F. Balčiūnaitė ir Vyšniauskaitė. Išrinkti ir korespondentai moksleivių laikraščiams. (Tai bus pirmas atsitikimas Lietuvoj ir bent mums nepatarnaujantis, nes mes visada mėgstame konkurenciją ir turėdami eiles korespondentų, renkamės geriausius. *Red.).*

Šįmet nutarta padaryti daug rimtų literatūrinių darbų. Yra numatyti šie referatai: „Puškino gyvenimas, kūryba ir to meto visuomenė“, „Kanklės ir liaudies dainos“, „Tėvynės meilė Maironio ir Miškinio lyrikoje“, „Realistinės kryptys lietuvių literatūroje“ ir kt. Be to, numatyta per adventą surengti literatūros vakaras-koncertas. *Br. Javas*

KAUNAS

„Aušros" mergaičių gimnazijos ekskursija po Aukštaitiją. 1936.X.23-24.

Rudenio saulutei truputį daugiau švistelėjus, nutarėm išlėkti pasižmonėti. Kaip gaila, kad tik 70-čiai iš 600 teko padžiūgauti. Tikėkit, tikrai linksma ir be galo įdomu buvo.

Išūžė, išdundėjo iš Kauno 3 autobusai. Iš jų vidaus, pro atvirus langus, veržėsi skambios dainos ir juokai. Pralėkėm keletą miestelių, kaimų, piliakalnių ir laimingai pasiekėm Veprius.

Gražios Veprių Žemės Ūkio mokyklos „kultūringos" karvės ir kiaulės. Įdomūs piliakalnio padavimai. Bet už vis gražiausias Veprių parkas su ežeru rudenį! Nemaža nuoširdaus juoko sukėlė klebonas, pasakodamas bažnyčios istoriją ar vedžiodamas po kalvarijas. „Veprių bažnyčia pastatyta iš plytų, o molis buvęs toks riebus, kaip sviestas, kaip lašiniai. Dažė ją toks „peckelis", — pasakojo klebonas.

Paskui sustojome Kurkliuose, Puntuko kunigaikštystėje — Anykščiuose. Simpatingas Vienuolis-Žukauskas dar ir dabar mums stovi akyse. Vysk. Baranausko lova jo klėtelėje kelia abejojimo, kaip jis ten galėjo joje tilpta; nors plati, bet trumpa. Rugių varpos, turėjusios po kelis grūdus, pati klėtelė be jokio langelio parodė, iš kokių namų buvo kilęs vysk. Baranauskas ir kokiomis sąlygomis jis turėjo mokytis.

Sutemus, šviečiant nesuskaitomai daugybei dangaus žiburėlių, atidundėjo trejetukas į Kovarską. Išsirito mergaičių būreliai iš autobusų ir nuslinko bažnyčios link. Nušvito didysis altorius gražia elektros šviesa, suaidėjo skambūs „Marija, Marija" garsai ir po valandėlės vėl tuščia liko. Paragavom tekančio šaltinio vandens, skubiai grįžom į autobusą ir — Ukmergėn.

Ukmergė garsi savo praeitimi, o dabar apleistu piliakalniu, gražiom kareivinėm (kuriose nakvynę gavom), gimnazistų, tikriau sakant, sesių ir brolių vaišingumu.

Sekantį rytą nukeliavom į koklių fabriką (Pivonijoje) ir į Kossakovskių buvusią rezidenciją — Vaitkuškį.

Iš ten — į Taujėnus, garsiųjų Radvilų dvarą. Patekusi į dvaro vidų, pamačiusi kambarį, visą nukabinėtą žvėrių galvų iškamšomis, tuoj pamatai kunigaikštį Radvilą miškų karalių, medžiotoją. O parkas su tvenkiniu, senais dideliais, rudenio spalva nusidažiusiais medžiais, ypač 2 sidabrinėm eglėm, krūmais, nuo pilies užsilikusiais urvais, gėlėmis, atrodo kaip pasakoj. Stovi, žiūri ir galvoji, ar tai ne sapne rodosi tie nuostabūs reginiai.

Palikom visų lankomą Užulėnį, o su juo J. E. Prezidento namą ir klėtelę. Pamačiusios naująjį kuriamą Smetonų dvarą, atsiradom Siesikuose. Tai taip pat Lietuvos bajorų Daugėlų buveinė.

Grįžome vėl į Kauną, į tą pačią gimnaziją, tas pačias klases, tačiau pilnos visokių įspūdžių. Mes jautėmės per tas dvi dienas daug daugiau išmokusios, negu per dvi savaites klasėje.

O, kad tokių ekskursijų daugiau būtų!

Aušrokė

Šis tas iš „Aušros" padangės

Naujais mokslo metais įvyko šiokių tokių permainų: padidėjo mokinių, bet ir mokytojų atvyko naujų. Gavom naują žemesniųjų klasių kapelioną kun. Railą.

Apie būrelių veikimą nėra ko ir sakyti. „Veikia" visi kuo puikiausiai. Prelegentai turi maždaug po 2—3 klausytojus.

Mokyklų reforma palietė ir mus. Kūno kultūros pamokų pridygo, kaip grybų po lietaus. Šiais metais suspėjom suruošti tarpklasines krepšinio ir lengvosios atletikos rungtynes. Krepšinyje I-ą vietą laimėjo 8a kl. Numatoma dar pravesti orasvydžio ir ping-pong tarpklasines rungtynes.

(„Aušros" gimnazijos didelis nesirūpinimas dvasinėmis bei kultūrinėmis vertybėmis, nesidomėjimas literatūra mums kelia didelio susirūpinimo. Tuo žvilgsniu „Aušros" vyrai pralenkia net Šiaulius, kur iki šiol tik vienu sportu tebuvo gyvenama. Bet paskutiniuoju laiku jie jau bunda, o „Aušra" vis vietoje. *Red.*).

Aušrokas

Jėzuitų gimnazija

— Kas pas mus naujo? — klausit. — Oi, turėjom akademiją, ir nebetkokią, — VII klasės!

Korespondentas teiravosi publikoj ir, pagaliau, priėjo išvados, kad akademija pavykusi neblogai.

Po atidarymo ir panašių įžangų D. Zaunius perskaitė „Dieną Bitėnuose" apie Martyną Jankų. Ypač publikai patiko (ji pati pasisakė!) A. Mickevičiaus parašyta, o V. Karvelio deklamuota „Alpuhara", kuri, sako, labai primena dabartinius Ispanijos įvykius. Neblogo įspūdžio paliko J. Stempožeckas savo eilėraščiais ir novele.

Bet — tsss! klausykit — J. Naruševičius solo dainuoja! Publikai „Santa Lučija" taip patiko, kad jis turėjo ją pakartoti.

Pats gerasis dalykas, turbūt, bus visos klasės kurtas laikraštis, vienkartinis leidinys, — „Pro dvejetuko skylę".

Štai, vėl kyla uždanga, — prasideda Jul. Kaupo komedija: „Aš jums parodysiu!.."

Autoriaus pastangas publika sutiko plojimu.

K. Čerkeliūno „Pagrėbstai“ visus nuteikė labai feljetoniškai, ypač dėl to, kad jame buvo aprašoma minėta akademija.

Po J. Jakimavičiaus novelės scenon išlindo klasės choras. Čia, broleli, tai buvo dainuojama! Ir ne betkas, — pačių mokinių kurtos dainos! Ir iš viso, choras buvo vienas stipriausių pasirodymų akademijoj.

Iš muzikų su smuikais pasirodė A. Stašenis ir T. Tallat-Kelpša, o su klavišais — D. Galaunė, R. Karuža ir O. Strazdas.

Pabaigoj buvo klasės auklėtojo uždarymo žodis. (Kaip visuomet!).

Bandžiau rašyti objektingai, — skaitytojai tenepyksta.

Su pagarba:

korespondentas *Bel-Mardukas*

MARIJAMPOLĖ

R. J. valdžios Berniukų Gimnazija
Mirė didelis mokinių bičiulis

Spalių 27 d. aplėkė visą Marijampolę žinia, kad mirė pulko ir įgulos vadas. Ir mes, mokiniai, tai sutikome su skausmu, nes velionis labai remdavo neturtingus mokinius. Nematė tokių laidojimo iškilmių Marijampolė, nes mirė žmogus, kurį visi savo tėvu, savo draugu vadino, todėl ir niekas nesistebėjo: visi kartu liūdėjo. Pulkininkas pasižymėjo giliu religingumu.

Liko našlaičiais du sūnūs, kurie lanko mūsų gimnaziją ir viena duktė (merg. gimnazijoj). Mes visi našlaičius Svylus, netekusius tokio garbingo tėvelio, nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Baigėsi turnyras

Dar spalių mėn. pradžioj prasidėjęs baigėsi ping-pong turnyras. Pirmąją vietą (nemanykit, kad iš antrojo galo, nes iš antrojo galo pirmenybes „laimėjo“ Lingertaitis VIb) paėmė Jasinskis VIII kl., antrąją — Šinkis irgi VIII kl. ir III-ją — Krulickas VI b kl. Kadangi taip daug buvo lošėjų (26), tai turnyras ilgai tęsėsi.

Paželsvių Vytukas

Marijonų Gimnazija

Veikėm ir snaudėm

Šįmet gyviausias RAB. Pirmasis susirinkimas — visuotinis! Jame buvo aktuali kapeliono kalba: „Asmenybės ugdymas“, virtinė deklamacijų. Ypač delnai skaudėjo dėl J. K. Aleksandravičiaus „Šilainės“ ir K. Zupkos „Geismo“. Savosios kūrybos — lirika ir rašinėliai. Be to, išrinkta nauji valdovai. Atskirų klasių susirinkimų padaryta visa eilė. Sus-mų lankytojams linkėtina didesnės rimties.... Taip pat RAB suruošė Kristaus Karaliaus minėjimą ir dalinai Misijų dieną.

Pastaruoju laiku dar susitvėrė degazuotojai. Literatai ir sportininkai dėl 24 priežasčių snaudžia. Kai kurie, žinoma, dirba pavieniui.

Step. Žibartas

LAZDIJAI

Nors Lazdijai nelabai mėgsta spaudoj rodytis, bet šiaip po truputį kruta. Antai, septintokai surengė vakarą, parašytą paties jų klasės auklėtojo.

Šįmet iki kolei dar nei vienas lavinimosi būrelis nerodo jokios veiklos. Visi dar miega. Reikėtų pabusti ir naujose gimnazijos erdvėse pradėti šį tą dirbti ir lavintis.

Gimnazijoj nėra atskiro bažnytinio choro, todėl sekmadienį per mokinių pamaldas turėtų giedoti visi mokiniai. Bet kažkodėl to nėra. Sekmadienį per pamaldas vos tik keliolika mokinių gieda, o daugumas tik šaiposi, kad nieko neišeina.

Norima, p. Direktoriaus iniciatyva, įsteigti mokinių koperatyvėlis. Bus galima pirkti net reikalingų mokslui vadovėlių ir šiaip įvairių mokiniams reikalingų daiktų. Laukiame.

Kasrašė

PANEVĖŽYS

Korespondentų plakama Lindės-Dobilo meno kuopa šiek tiek gyviau pradeda judėti. Neseniai išėjo iš spaudos almanachas „Mūšos Dobilas“. Daug vietos skiriama meno kuopos įkūrėjui. Beveik visų meno kuopos auklėtinių, dabar jau išėjusių į žmones, matosi kūrybos pluoštelių.

Paskelbtas konkursas parašyti novelei, feljetonui ir rudens nuotaikos eilėraščiui. Laimėjusieji gaus vertingų knygų. Panevėžio gimnazijos literatai stropiai smailina plunksnas konkursui.

Iš „Ateities“ straipsnių labai moksleivių mėgiami kun. Alf. Sušinsko straipsniai. Ypač patenkintos moksleivės, kad gerb. kunigas nepamiršta paliesti ir mergaitėms rūpimus klausimus. Pageidautina daugiau straipsnių, skiriamų mergaitėms, nes „N. Vaidilutė“ joms daugumoj neįkandama.

E. G.

Vyrų gimnazija

Nemanykit, kad mes mirėme, jeigu iš mūsų tarpo Gytis fugam in Kaunam padarė. O ne, gyvenam kaip kokiame fabrike, kur motorų ūžesy alpsta mūsų mylimi dvejetukai (iš tikro taip yra, apatinį aukštą remontuoja ir grindis šlifuoja mo-

toru, kurio ūžimu ir benzino kvapu su dūmais prisipildo gimnazija).

„Lindės-Dobilo“ meno kuopa šiais metais jau rodo gyvumo. Išrinkta nauja valdyba: J. Subatavičius — pirm., J. Juozevičius — vicepirm., J. Glebavičiūtė — sekr. ir du valdybos nariai. Visi septintosios klasės.

Paminėti buv. direktoriui ir meno kuopos globėjui Lindei-Dobilui išleistas almanachas, kurį pasirūpino sudaryti ir išspausdinti p. P. Butėnas ir buvusieji panevėžiečiai mokiniai.

Apskritai, šiemet jaučiamas tarp valdybos ir narių susitarimas ir susiklausymas. *Temisto*

PRIENAI

Literatai šiais metais ypatingai sukruto. X. 11 d. įvykusiame susirinkime didesnėj daly programos buvo laisvoji kūryba, nors literatai nutarė daugiau nagrinėti rašytojus. Visiems geros nuotaikos sukėlė A. Matukyno (V kl.) satyra, parodanti kiekvieno mokinio norą iškilti. Šis literatas dar tik pirmą kartą pasirodė. Literatams reikia palinkėti, kad kiekvienas susirinkimas taip sklandžiai praeitų kaip šis.

Septintoji klasė prieš skambutį...

Įeinu į klasę. Mokytojas dar neatėjęs. Atsistoju prie lentos, pakreipiu ausį į vakarų pusę ir išgirstu arčiausia dešinėje pusėje senovės germanų kalba sprendžiant formulę: penkis praleis, paskiau šauks X... Jį pertraukia tenoro balselis: „Tai, aš nebijau. Mano akys 3 d.; be to, pirmame suole sėdės skubios orientacijos praktikantė puslapiams vartyti“. Tuo tarpu iš pirmojo suolo iššoksta keista būtybė su barzdele, padaro ore keletą apsisukimų ir sušunka: „Kaip darome šiandien su baronkomis, jei ne, tai obuolių ar lašinėlių kas atneškite!“ Maždaug apie vidurį dešiniosios pusės pasigirsta stiprus ir storas mussoliniškas balsas (kontrabasas, bene gimnazijoj storiausias), traukiąs pergalės himnus dar neužmirštoje Etijopijoje. Tolimesnių balsų jau neatskiriu. Užsidedu automatiškas ausines — girdėt kažkoks, bet nelabai suprantamas vokiškas vertimas; jį pertraukia baraš balsas: „Reik sekt, netriukšmaut, tai mokėsi!“ Vertėjui iš užpakalio atsiliepia kareiviškas atsakymas: „Klausau, tamsta leitenante!“ Pačiame tamsiausiame kampelyje pasigirsta, tai vėl nutyla visokiomis kalbomis ulbąs balselis (panašus į Neguso, bėgančio iš Adis-Abebos). Pažvelgiu į kairę pusę — čia dar gražiau. — Už kampo stalelio stokojąs oro ir šviesos, „Strapinskio biografas“ pasakoja iš kažkokios „Kleider...“ jo nuotykius, kurių privalomam žinojimui pasiklausyti grumiasi prievartos mėgėjai. Rankos ištiesimu toliau kelios žemyn nuleistos akutės seka įtartinos knygos puslapiuose intrygą. Toliausia matyti „kamčiatkos“ gėlynas ir „neapgyvendintos vietelės“ pasikalbėjimui ir higieniškiems klasės produktėliams naikinti“...

Šį įvairiaspalvį spektaklį ir mano smalsų žvilgsnį staiga nutraukia mokytojo pasirodymas klasėje. Ir vėl valandos slenka įprastu tempu. Ir vėl ant stalo guliš žurnalas šifruoja naujus baimės niuansus „mokslo kankinių“ veiduose...

Reporteris

SKUODAS

Literatų būrelis dar vis labai nedrąsus: tepadarytas tik vienas ir tas pats mizernas susirinkimas. Programoje pasirodė tik mergaitės (žinoma, mergaitėms garbė! o vyrams...). Gal kiek sveika, kad įvesta kritika..., bet ir ši nelabai tobula... nedrąsūs kritikuotojai... ir nepaskiriami iš laiko. Būreliui vadovauja — Vl. Jakštas pirm. (VI), A. Pabrėžaitė (V) ir A. Jankauskas (V).

Šito būrelio sekcijos literatai ir tautosakininkai veikia gan gerai, tik oratoriai snustelėjo — būk mažai jiems darbo esą (visai neoratoriška!).

Mes moderniški

Daroma pastangų įsigyti radio aparatą. Padaryta rinkliava pas inteligentus... Neatsilieka ir patys mokiniai, aukoja savo mizernus centus, o kitas kartais nepasigaili ir daugiau... Tuo pačiu tikslu XI. 15 d. įvyko viešas vakaras.

Kaip tako nugirsti pro dešinę ausį, platintojai pradeda krutėti. Norima, kad ir kitais metais, jei ir nevisi, tai bent daugumas skaitytų kilniąją moksleivių spaudą („Ateitį“ ir „At. Spindulius“).

Kaszino

ŠAKIAI

X. 24. įvyko literatų susirinkimas. Jame atsilankė net vicedir. P. Keblinskas ir mokytojai: Br. Stočkus, J. Jasiūnas, J. Kulikauskas, K. Keblinskienė ir būrelio globėjas A. Žirgulys. Mokinių buvo apie 100.

Mok. Kulikauskas kalbėjo apie „Kūrybinį impulsą“. Savos kūrybos skaitė: J. Dėdinas „Romantizmas“, J. Augustaitis — (rašinį „Bekono kelionė“). Ypač gražaus įspūdžio padarė P. Damušis, deklamuodamas eilėraštį „Širdis iš cinko“.

Nutarta padaryti du literatūriniai vakarai ir sudarytas veikimo planas: Ugdyti kūrybines jėgas ir nagrinėti įvairias sro-

ves. Daryti naujai išėjusiųjų kūrinių santraukas. Be to, įvesta kritika, kurios anksčiau nebuvo, ir penkių minučių kalbėjimas ekspromto. *Kazys Vytėnas*

ŠVĖKŠNA

Ateivio įspūdžių pabaiga

Porą mėnesių su viršum praleidęs svajingoje Švėkšnos padangėje, ateivis ryžtasi pastatyti prieš svieto akis maždaug pilną gimnaz. vaizdą.

Šiuokart apie moksleivius. Iš anksto paskelbiu, kad nekalbėsiu apie juos iš gerosios pusės. Jau pirma teko pastebėti, jog visi, ypačiai aštuntokės ir aštuntokai, yra „nieko sau". Bet tai galima pasakyti tik apie atskirus asmenis, o jokiu būdu — ne apie tų asmenų kolektyvus. Visokie „susiėdimai" ir svajinga aplinkuma niekais verčia bet kokį kolektyvų darbą. Tai parodo ligšiolinis būrelių veikimas ir moksleivių kai kurios pažiūros.

Rodos visi būreliai šiemet jau buvo atmerkę akis po vasaros miego, bet . . . beveik visi, apsisukę ant kito šono, vėl saldžiai užsimerkė . . . Nebeužmigo gamtininkai-fizikai, kuriems snausti neleidžia glob. mokyt. p. A. Rudienė ir pirm. Ed. Beinoras. Daug žada ir kuklus kalbininkų-klasikų būrelis, kurio tylūs užsimojimai labai toli siekia; jo spiritus movenus — mokyt. p. J. Račkauskas. Literatai ir eucharistininkai pamažu blaivosi ir žada greitai pasirodyti visoje didybėje. Bet gal . . . tik žada?

Buvo progų įsitikinti, kad moksleivių tarpe yra tikrai gabių ir gerų norų žmonių, bet neaišku, kodėl daugelis vis dar negali išbristi iš pasyvumo ir amžinos stagnacijos. Šioji yra užvaldžiusi, berods, visas sritis, neišskiriant net religinio gyvenimo. Atrodo, jog bandoma gyventi principu: Divide et impera.

Taip atrodo panelė Švėkšna, pažiūrėjus pro šelmiškus akuliorius. Bet manau, kad jau siunčiate po šimts abisinų tą šelmį su visomis jo „herezijomis". Ką gi darysi — siunčiate, tai ir einu . . . Šelmiškų svajonių įspūdžiai baigti, nuo dabar prasideda gyvenimo realybė. Jos fone gal dar pasimatysime!

Šelmis bernelis

TAURAGĖ

Mokytojų seminarija

X. 28 d. išgirdome labai liūdną naujieną, kad mūsų mylimasis dvasios vadas kun. kap. Br. Barauskas išvyksta į Romą studijuoti. Jis pas mus, seminarijoj ir gimnazijoj, dirbo keletą metų ir buvo visų mokinių (nežiūrint nė religinių skirtumų) labai mylimas. Dabar visi liūdi netekę jo ir linki geriausio pasisekimo naujose studijose.

X. 24 d. antrasis kursas suruošė pasilinksminimą, į kurį pakvietė ir kaimynus „komersantus" (mat, mergaitės skundėsi, kad neturi beveik su kuo šokti ir tik turinčios daugumas susėdusios žiūrėti).

Programa buvo gana turininga, tik kažin kodėl vaidinant beveik daugiau buvo girdėti suflerio negu artistų kalba.

Pas mus, kaip ir gimnazijose, pareina kasdien nemažai laiškų, kuriuos išdalina dežuruojantis mokytojas. Tik labai keistai atrodo, kad jeigu kuris mokinys ar mokinė gauna keletą laiškų, tuoj išgirsta perspėjimą, kad daug gauna laiškų. Rodos, čia nieko nuostabaus, bet šiais laikais, kada pageidaujama palaikyti tarp besimokančiųjų glaudesni ryšiai, (o tam kitos beveik priemonės ir nėra), atrodo kažkaip nenormalūs dalykai.

Seminaristas

TELŠIAI

Telšiškiai žemaitiško kraujo vyrai, kai tyli, tai tyli, žodžio neišgausi. Nė „Ateityje" nesiskelbia. Apie gimnazijos pašventinimą niekas nė čiukš. Antras mėnuo, nė žodelio. Na pagaliau prabilsime.

Tik nežinau kaip. Pradėsime literatais, o baigsime, turbūt, batais.

Jau visas mėnuo, kaip literatiškai krutame. Turėjome tris susirinkimus. Visi praėjo be galo linksmoj nuotaikoj, menišKame apetite. Susirinkimuose padiskutavome, išklausėme keletą referatų, paskaitėme savosios kūrybos krislą. Paskutinis susirinkimas įvyko 1936.X.30 d. Susilaukėme naujos debiutantės, A. Giedraitytės. Skaitė eilėraštuką, nuoširdų, malonų, kaip ir pati autorė. „Dar kūdikis, o šit jau turime gražų kūrinėlį", pabrėžė Gerb. Globėjas. Be to, jau suspėjo pasirodyti „Literatų būrelio" organas „Šešių Žarų" 1 numeris. Mokiniai jas gaudyte išgaudė. Kiti būreliai taipogi pradėjo veikti, šliaužti pirmyn. *Literatas*

UKMERGĖ

Būrelių veikimas

Nors praėjusiais metais ir prisisteigė apie dešimtį visokių būrelių, tačiau daugelis iš jų, padarę po keletą susirinkimų, užmigo. Iki šiol geriausiai gyvuoja religinis, literatų ir gamtininkų būreliai.

Gausingiausias — religinis būrelis. Narių turi apie tris šimtus (žinoma, į susirinkimus ateina nevisi). Susirinkimus, kaip ir būrelio įstatų numatyta, daro kas mėnesį, o kartais ir dažniau. Šįmet jau padarė keletą paprastų susirinkimų ir vieną iškilmingą — Kristaus Karaliaus šven-

tės minėjimą. Globėjas — kun. Pr. Mačys.

Nemaža narių turi ir literatų būrelis. Šįmet padarė jau tris susirinkimus. Būrelis netrukus turės savo skaityklą! Toje skaitykloje bus visi rimtesnieji literatūros mokslo ir meno žurnalai: „Naujoji Romuva“, „Židinys“, „Vairas“ ir kt. Bus taip pat visos naujai išeinančios vertingos literatūros atžvilgiu knygos. Knygos bus galima skaityti tik skaitykloje; į namus neštis nebus galima. Būrelio globėjas — mok. Pr. Naujokaitis.

Neblogai veikia ir gamtininkų būrelis. Jau padarė šiemet keletą susirinkimų su įdomiomis paskaitomis. Nariai suskirstyti į vyresniuosius ir jaunesniuosius. Būrelį globoja mokyt. E. Bliūdžiūtė.

Rimvydas

UTENA

Literatai

Būrelis gana smarkiai kruta. Nauja energinga valdyba, nauja redakcinė komisija. Į valdybą įeina trys septintokai: R. Bakevičiūtė, J. Repečka ir J. Umbrasas. Laikraštėlio redaktorius Ant. Linka (VII), redakcinę komisiją sudaro: Pr. Ivonis, E. Ardinskaitė ir B. Malinauskas (šeštokai), administratorius — Vyt. Dambrava (VI). Būrelis jau padarė tris susirinkimus. Ypač gyvai ir įdomiai praėjo trečiasis susirinkimas X. 24. J. Repečka skaitė referatą „Hamleto asmuo“. Referatas sukėlė audrą diskusijų, net ir tuos, kurie niekada nesirodydavo, pakėlė nuo suolų. Savos kūrybos davė A. Misevičiutė (VIII) ir A. Markelis (V).

Be literatų, kiti būreliai dar miega ir kažin ar jie beprisikels. Tylint būreliams atrodytų, kad ir mokyklos gyvenimas sustingęs. Taip nėra, nes likimas dažnai „išgadija“ kai ką naujo. Štai: turėjom svečių draugų ukmergiškių ir latviokų, Rygos pedagoginio instituto klausytojų; klausėmės V. Jonuškaitės koncerto; minėjom Saulės mūšį, robaksų irgi nemaža suruošė (robaksams rengti uteniškiai labai stropūs). Kad būreliai sukrutėtų, tai jau visai gerai būtų.

Dovanokit už reporteriškas žineles, kitą kartą reikės kai ką pagraibyt iš klasių „ar su kai kuo šnektelt“.

Meldų Meldūnas

VILKAVIŠKIS

IX. 24. literatai traukinio pagelba nukeliavo į Kauną pasižiūrėti garsiojo „Fausto“. Iš operos sugrįžo geriausioje nuotaikoje beveik vis pasiryžę tapti solistais bei artistais. Pirmadienį viena šeštokė panoro įrodyti, kad jau ir dabar pakankamai turinti gabumų, bet . . . dežuruojančio mokytojo buvo sutrukdyta.

Dulkė

X. 17. įvyko literatūrinio būrelio susirinkimas. Pirmininkavo V. Natkevičius, sekretoriavo B. Kriaučialiūnas. Gražulis (VIII kl.) skaitė referatą apie šių dienų lyriką, iškeldamas Lietuvos kaimo vargus.

Buvo pasiginčyta šiuo klausimu ir prieita išvados, kad poetas turi pesimistiškai giedoti, matydamas Lietuvos vargą.

Taip pat buvo deklamavimo konkursas. Deklamavo Danisevičiūtė (VI), Danskevičius (VII) ir Bradūnas (VIII). Kuris geriau padeklamavo — neišspręsta.

Kaip ir kitais metais, numatyta kviestis į mūsų literatų vakarą žymesnių rašytojų. Gerb. p. mok. numatė visą eilę, bet visai mums mažai žinomų. Atrodo būt geriau, kviesti tuos, kurie yra artimesni moksleivio sielai.

Ajantas

ZARASAI

Iš būrelių veikimo

Kol kas tik religinis būrelis terodo gyvumo. Jau spėjo ir pasireikšti: surengė Kristaus Karaliaus minėjimą ir maldininkų kelionę artiman Salako miestelin. Čia dalyvavo jiems specialiose pamaldose, apžiūrėjo miestelio įžymenybes ir vakare geroje nuotaikoje grįžo namo. Pernai visas buvusias ekskursijas surengė religinis būrelis, bet jose galėjo dalyvauti ir kiti mokiniai. Šiemet buvo nutarta, kad ekskursijose galės dalyvauti tik būrelio nariai. Todėl ir šioj ekskursijoj iš daugelio norinčiųjų dalyvavo tik „išrinktieji“.

Taip pat ir sportas pas mus „aukštai“ pakilęs. Tuo būtumėte galėję įsitikinti apsilankę finalinėse V ir VIII kl. krepšinio rungtynėse.

Aštuntokas turi kamuolį. Penktokas puola. Aš-kas įsispraudžia kamuolį pažastin ir nubėgęs keletą žingsnių (nepaleidęs kamuolio) su nugalėtojo šypsena laukia naujo puolimo. Arba: sviedinį laiko penktokas. Atlekia „sunkaus svorio“ atletas aš-kas ir iš visos inercijos užlipa ant penktoko. Iš sugriuvusio pen-ko atima sviedinį ir žaidimas eina toliau. Iš publikos girdėti: „Tadas, jok smarkiau! Atletas, padaryk iš pen-ko kotletą“. . . O vis dėlto ir mes norėtume taisykles žinoti ir žmoniškai lošti.

Aras

E s m a i t i s. S a k a l ė l i s. Penktosios knygos pradžios mokyklai. Literatūra ir tautosaka V skyriui. Iliustravo dail. V. K. Jonynas. 248 psl. 3 lt.

SPAUDOS FONDAS

Pastaruoju metu daugiausia naujų knygų paskleidė „Spaudos Fondas", išleisdamas naujos grožinės literatūros, knygų literatūros reikalu, naujų vadovėlių ir praktinių leidinių:

K. Plačenis, Pulkim ant kelių. Romanas iš kun. Strazdelio epochos. I t. 200 psl. 2,50 lt.

J. Mackevičius-Nord, Pjesės vaikų teatrui. Su brėžiniais, piešiniais ir paaiškinimais. Piešiniai ir brėžiniai E. N. Totlebenaitės. Prakalba M. A. Čechovo. 94 psl. 1,50 lt.

Motiejus Miškinis, Didžiųjų rašytojų siluetai. (Šatobrianas, Baironas, Gogolis, Dostojevskis, L. Tolstojus). I t. 136 psl. 2,50 lt.

Čia moksleiviui bus padedamosios medžiagos visuotinosios literatūros moksluose. Kitame tome autorius žada patiekti medžiagos mūsosios literatūros žmonėmis.

Aktoriaus kūryba. Paruošė J. Grybauskas ir H. Kačinskas. 136 psl. 3 lt.

Čia patiekiama žinių iš aktoriaus psichologinės srities, remiantis žymiaisiais scenos žinovais ir darbininkais: K. S. Stanislavskij, V. N. Dančenko, E. B. Vachtangov, M. A. Čechov, M. Reihardt, V. Sachnovskij, B. Zachava.

K. Arūnas, Gamtos mokslas. I dalis Augalo išorinė ir vidaus struktūra. Vadovėlis reformuotajai gimnazijai ir progimnazijai, paruoštas pagal naująją Švietimo M-jos programą. 140 psl. 3,25 lt.

Vadovėlis tikrai kruopščiai ir metodingai parašytas. Pats išleidimas, kaip ir kitų „Spaudos Fondo" vadovėlių, — gražus ir praktiškas (stori viršeliai).

J. Geniušas, Senovės istorija. Vidurinių mokyklų pirmajai klasei. 176 psl. 3 lt.

Pr. Mašiotas, Plokštinė trigonometrija. Vadovėlis naujai pertvarkytas ir gražiai išleistas.

Ivanovas, Senovės istorija.

Be to, „Spaudos Fondas" platina:

Hildegard Hetzer, Auklėjimo klaidos. Lietuvos vaik[illegible]-jos leidinys. 112 psl. 1,50 lt.

A. B. Šukys, Mūsų miestelių luomo kūrimas. 32 psl.

Priv. doc. Dr. A. Maceina. Kultūros Filosofijos Įvadas. V. D. Universiteto Teologijos-Filosofijos Fakulteto leidinys. 226 psl.

Prof. St. Šalkauskis, Bendrieji pedagogikos pagrindai. Sisteminga santrauka. Antrasis leidimas. V. D. Universiteto Teol.-Filosofijos Fakulteto leidinys. 56 psl.

Mūšos dobilas. Panevėžio Valstybinių gimnazijų kun. J. Lindės-Dobilo vardo „Meno Kuopos" leidinys kuopos steigėjui ir jos Sielai atminti. 112 psl.

Apie šį sudėtinį leidinį rec. 12 nr.

V. K. P., Panevėžio bažnyčios. 40 psl.

Čia J. E. Panevėžio Vyskupas patiekia istorinių žinių retu pas mus bažnyčių istorijų reikalu.

Arėjas Vitkauskas, Numirėlis iš karsto. Lietuvos prisikėlimo poema. 32 psl. 25 amerikoniški cnt.

Šio leidinio autorius dabar gyvena Amerikoj, 2138 W. Coulter St., Chicago, Ill. Čia jis ir šią knygelę išleido, nors ją parašė dar Kaune būdamas 1928 m. Čia vieno lietuvio asmeniu vaizduojamas Lietuvos prisikėlimas.

Kun. K. Žitkus, Tėve mūsų. Tikybos vadovėlis antrajam pradžios mokyklos skyriui. II leidimas. 96 psl. 1 lt.

Šiuo vadovėliu parodyta, kokia turi būti tikybos mokslo knyga vaikams ir iš viso jaunuomenei. Todėl nenuostabu, kad tuoj pat teko išleisti II-jį leidimą.

J. Keliuotis, Šių dienų spaudos problemos. Naujosios Romuvos leidinys nr. 3. 138 psl. 2 lt. Rec. 12 nr

Celestino Tostore, S. J., Tigro iltys. II d. Išvertė J. Radzevičius ir K. Klumbys. „Misijų" leidinys 8 nr. 116 psl. 60 ct.

ŠV. KAZIMIERO D-JA IŠLEIDO:

R. H. Benson, Pasaulio valdovas. Antikristo laikų romanas. Išvertė Vikt. Kamantauskas. 424 psl. 3,75 lt. (Rec. 12 nr.).

Ig. Malinauskas ir J. Talmantas, Lietuvių kalbos skaitymai. V-tam pradžios mokyklos skyriui. Pagal Švietimo M-jos programą reformuotai mokyklai. 208 psl. 3,30 lt.

Ig. Malinauskas ir J. Talmantas, Lietuvių kalbos gramatika pratimais. IV-jam pradžios mokyklos skyriui. Susistemintas sintaksės kursas, parašytas pagal Švietimo M-jos reformuotąją programą. 82 psl. 1,70 lt.

Kun. K. Čibiras, Liturgika. Antras pataisytas, pritaikytas programai leidimas. 136 psl. 3 lt.

K. P. Tuminas, Bažnyčios istorija. Pradžios mokyklai. Pritaikyta naujajai programai. 61 psl. 1,20 lt.

K. P. Tuminas, Liturgika. Pradžios mokyklai. Pritaikyta naujajai programai. 65 psl. 1,20 lt.

Ig. Malinauskas ir J. Talmantas, Lietuvių kalbos gramatika pratimais. II-jam pradžios mokyklos skyriui. Trečias leidimas. Švietimo M-jos leista vadovėliu pradžios mokyklai. 72 psl. 1 lt.

Ig. Malinauskas ir J. Talmantas, Lietuvių kalbos gramatika pratimais. V-jam pradžios mokyklos skyriui. 112 psl. 1,70 lt.

Maila Talvio, Dvi meilės. Išvertė ir išleido A. Žagrakalienė. 248 psl. 2,50 lt. Platina šv. Kazimiero d-ja. Romanas charakteringas tuomi, kad jame vaizduojama Lietuvos ir Suomijos santykiai ir gyvenimas. Rec. 12 nr.

P. Marcinkus, Dainuokime iš rašto. Lietuvos Muzikos Centras. 176 psl. 2,80 lt. Knyga pilnai supažindina su dainavimo mokslu ir mūsų mokyklai galės būti naudinga.

K. Korsakas Radžvilas, Kritika. 320 psl. Universitetas. (Recenzuosime, nes autoriaus šalia tikros kritikos duoda apščiai tendencijos ir patoso).

REDAKTORIUS ATSAKO:

Gardinui. Jūsų gimnaziją reklamuoti mums neparanku.

Kasmatei. Ma, juos galas. Ginčytis neapsimoka. Patys faktai tiems korespondentams akis pabadys, kad jie netiesą rašę.

Girios Balandėliui. „At. Sp." atidaviau, nesgi apie jaunesniuosius rašei.

Du. Ėmei ir prirašei ant abiejų lapo pusių. Reikia tik vienoje.

A. V. Kad jau nuolatinis mūsų Biržų korespondentas parašė, tai ką jau bedarysime. Iš viso šiuo jūsų globėjo pasiūlymu mes, kaipo visokios iniciatyvos mėgėjai ir primestinumo priešininkai, nepasinaudosime.

Tramčiui. Kadangi Kristaus Karaliaus šventės minėjimą bendrai aprašome, tai Paties raštu nė nepasinaudojom, nes, be to, nebebuvo kur. Lauksime.

Hefaistui. Dėl vietos stokos nepasinaudojom. Rašyk 12 nr.

Jošūnui. Per bendrai rašai, nepaduodamas konkrečių faktų.

Silvydui. Kad Pats tevaizduoji vien blogybes. Tuo būdu neišjudinsime snaudžiančiųjų. Lazdijiečių apsileidimui reikia kitų vaistų.

A. Vaivarai. Kadangi praėjusiame nr. Pačiam davėme vietos, tai šiame kiek nuskriausime. Rašyk 12 nr.

Temisto. Visai gerai, pasirodo, rašai. Būsi bendradarbiu.

A. L. Gaila, kad mes apie mokytojus nerašome. „Ateitis" — moksleivių žurnalas. Šiaip ko parašyk, nes sugebi.

V. Apie šią šventę bendrai terašėm.

Vėjeliui. Vis rašai abejose lapo pusėse. Aną kartą persirašėm, bet dabar liepiame pasitaisyti.

Apči. Šiauliečiai jau ir taip perdėm į sportą nugrimzdę, nors ir be ypatingų rezultatų, todėl šiuokart nebenorėjom sportiškos garbės judinti. Rašyk 12 nr. ir tai ne vien apie sportą.

Vilniai (Telšiuose). Tada pavėlavai. Korespondencijas rašyti reikia tųjų pavyzdžiu, kurias ir Jūs visi mieliau skaitote.

Rimvydui. Dėkui. Rašinėk. Stenkis kiek gyviau. Žiūrėk kaip ir ką kiti korespondentai gyvesnio duoda.

Kaimo Sūnui. Rimvydas plačiau ir konkrečiau parašė.

Trin. Kad jau Jūsų vyrai buvo parašę, tai nė negalėjom pasinaudoti. Jie, be to, daugiau gyvų faktų davė. Stilių turi gražų. Gal taip ko bandyk parašyti.

Visi kiti atsakymai 12 nr.

Veda *St. Daunys*

FUTBOLAS

KSS — rudens rato nugalėtojas

Rudens rate į pirmąją vietą garbingai atkopė Klaipėdos lietuvių komanda KSS, prieš kelis metus buvusis ilgalaikis Lietuvos futbolo meisteris. KSS pirmąją vietą užėmė labai garbingai. Iš aštuonerių rungtynių septynias laimėjo ir vienas sužaidė lygiomis. Antra vieta atiteko meisteriui ŠŠ Kovui. Toliau eina LFLS, JSO, LGSF. Galinėmis vietomis pasidalino Š. MSK, Tauras, Marijampolės Šaulys ir Klaipėdos Švyturys.

KSS — Marijampolės Šaulys 13:0

Šitos rungtynės patiekė didelę sensaciją. Marijmapolės Šaulys, kurs žaisdamas Marijampolėj laikėsi labai garbingai, išvažiavęs pirmom rungtynėm į Klaipėdą prakišo gėdingu rezultatu — 0:13. Įdomu tai, kad pirmasis puslaikis baigėsi tik 1:0 KSS naudai, bet antrąjį puslaikį į Šaulio vartus krito net 12 golų.

Toks didelis rezultatas Lietuvoje yra pirmutinis. Net sunku tikėti, kad šis rekordas bus kada sumuštas. Marijampolės Šaulys LFLS-ui Kaune pralaimėjo 0:3.

Š. MSK — Švyturys 2:1

Po gyvos kovos rungtynės baigėsi 2:1 Š. MSK naudai. Tai buvo pirmas Š. MSK laimėjimas. Rezultatas galėjo būti ir kitoks. Iki pusei antrojo puslaikio švyturys rezultatą vedė 1:0 savo naudai, tik gale Š. MSK išlygino ir dar įmušė lemiamąjį golą.

LGSF — Švyturys 4:0.

Šios rungtynės įvyko Klaipėdoje, todėl daugiau buvo tikėtasi Švyturio pergalės, nes LGSF šiuo metu neturi tinkamesnio komandos sąstato. Rungtynėms diena pasitaikė labai graži, todėl ir žiūrovų atsilankė apie 700, kas Klaipėdoje neįprasta. Rungtynės prasidėjo smarkiu tempu. Jau 15 min. LGSF vidurio puolikas Bužinskas pasiekė 1:0. 30 min. Bužinskas rezultatą pakėlė iki 2:0, o 42 min. tas pats Bužinskas įmušė dar vieną golą ir puslaikis baigėsi 3:0 LGSF naudai.

Antrojo pusiaikio pabaigoj LGSF puolikas Apuokas rezultatą pagražino iki 4:0.

KREPŠINIS

Mūsų krepšinio klasė nepaprastai smarkiai kyla. Praėjusius visus metus mūsų krepšininkus treniravo Amerikos lietuvis p. Savickis, žinomas vyčių veikėjas. Jo darbas mūsų krepšinio klasę žymiai pagerino. Šiais metais mūsų krepšininkais rūpinasi taipgi amerikietis p. Lubinas, kurs yra išgarsėjęs krepšinio metikas. Šių metų Amerikos olimpinėj komandoj, kuri pasaulinėj olimpijadoj krepšiny laimėjo pirmąją vietą, Lubinas žaidė vidurio puoliku. Taipgi gerai krepšinį žaidžia kitas amerikietis lietuvis p. Žukas, žinomas tenisistas, šiuo metu viešis Lietuvoje. Jau prasidėjo krepšinio pirmenybės visose klasėse. L klasėj LFLS nugalėjo Taurą 25:15 ir JSO laimėjo prieš LGSF 36:16.

Rinktinė pralaimėjo prieš LFLS 14:24

Lapkričio 6 d. viešai pasirodė mūsų šių metinė krepšinio rinktinė, kuri neužilgo turės žaisti su latviais. Rinktinė buvo sudaryta beveik išimtinai iš JSO komandos su žinomais krepšininkais Lubinu ir Žuku.

Buvo laukiama didelio rinktinės laimėjimo, bet išėjo visai priešingai — LF LS komanda rinktinę supliekė 24:14. Visų nustebimas buvo labai didelis.

ĮVAIRUMAI

— Kitais metais Kaune įvyks Pabaltijo futbolo turnyras, todėl mūsų futbolo vadovybė nutarė pasisamdyti futbolo trenerį, kurs rūpintųsi mūsų rinktinės paruošimu.

— Vedamos derybos dėl mūsų futbolo rinktinės gastrolių Austrijoj ir Čekoslovakijoj. Gastrolės įvyktų balandžio mėnesį.

— Jau prasidėjo orasvydžio rungtynės.

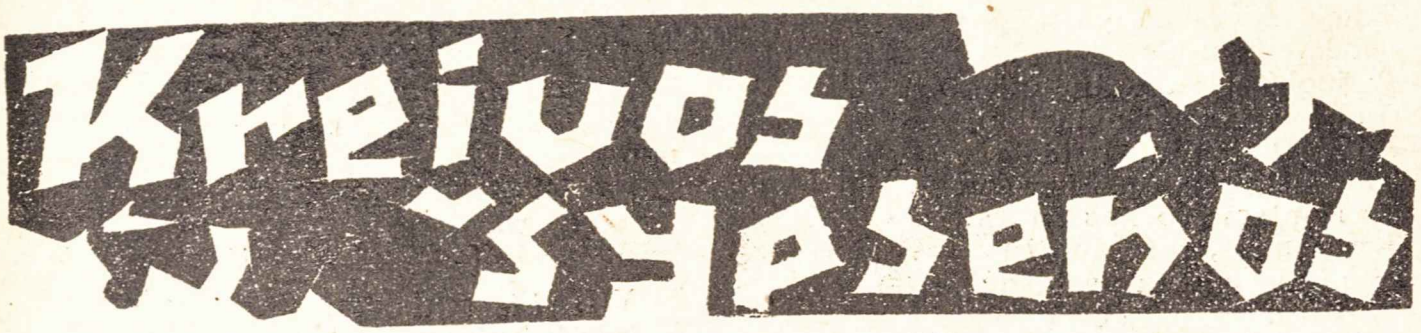

KIZA

ANT TRIMESTRO LAKTŲ

Meilės kankinė

Suprantu, kad nėra laiko,
Kad ir mokslas — ne gėlė,
Bet manęs tai nesulaiko,
Negaliu aš nemylėt.
„Gimnazistas — gimnazistei. . .“
Bet kad taip kas nors daugiau . . .
Pasakyčiau gimnazistui:
— Su tavim aš jau baigiau.
Gal tada jau su žvaigždutėm . . . ,
Jei poetą tesvajot,
Nes ir vėliai gali būti —
Išskaitysi: tu ne jo.
Ir po ilgo tesupranti:
Viskas baigėsi kvailai.
Dvejetuke, mano frante,
Tu labiausiai pamilai.

Sportomanas

Idealas buvo Nurmi.
Krepšinys, ping-pong — taip sau.
O ką mokytojai murma —
Nei girdžiu, anei paisau.
Treningas — svarbus dalykas:
Bėgi kas antra diena.
Treningui gerai pavykus,
Ilsiesi kolei gana.
Prieš mane visi jau krenta —
Aplenkiau po du ratu.
Dvejetuke, konkurente,
Tiktai tu bėgi kartu.

Alėjų šlifuotojas

Kožną vakarą alėjom. —
Juk tai sveika, be kalbų.
Atiduodu plaučius vėjam
Ir su draugėmis kalbu.
Taip nueis visa nedėlia
Lig vėlyvos subatos.
Robakse girdėsiu vėliai:
Mano vardą tekartos.
Būsiu aš visus praaugęs,
Nors neskirsiu f nuo v.
Dvejetuke, mano drauge,
Aš tave nušlifavau.

Tinginėlis

Aš buvau pats sau karalius.
Kam man darbas, kam vargai.
Savęs klausdavau net baliuos:
— Broli, na, — nepavargai?
Buvo daug draugių visokių,
Buvo priešų ir draugų.
Pedagogai mane mokė,
Kol numodavo: „tegu“. . .
Mane kvietė penketukas
Eit su juo kartu, ar ką ;
Bet patiko dvejetukas,
Ir nuėjom po ranka.

„Kortožnikas“

Sutinku su šita minčia:
Nepralobsi iš kortų.
Bet kuo širdį sau raminčiau,
Kuo ilsėčiausi kitu?
Aišku, nesmagiai jautiesi,
Kai matai — banką nuveš.
Bet dažniausiai loši dviese:
Išlošė, — išlošiu aš.
Gal pralošiu net ir sielą —
Jau pralošti penketai.
Dvejetuke mano mielas,
Tu manim atsikirtai.

Romanų mėgėjas

Kai galvoji — kiek čia tėra:
Trimestras — vieni juokai,
O tu, tapęs jau biznierium,
Purpuru apsivilkai.
Buvęs viešpats liliputų,
Buvęs džiunglėse draugu.
Tavo pragare net būta,
Būta angelų danguj.
Ilgą metą tarp kovbojų
Tu džiaugeisi be namų,
Bet tik niekas neglobojo
Dvejetuko duosnumu.

Sėdėtojas kinuose

Tą visi šiandieną žino:
Jokioj knygoj tiek žinių,
Kiek išmoko žmogų kino
Visų mokslų devynių.
Čia, žiūrėk, sau sėdi dykas,
O kiek daugel sužinai;
Šitam moksle Dofas-Dikas

Tau, sakyt, suolų draugai.
Tu kalbi su Patašonu
Ir juokiesi su Patu
Tau bus baisiai nemalonu
Po Čarl Čaplino batu.
Tau aiškus čia kožnas šuolis —
Kas aptems, o kas žydės:
Dvejetukas, tavo brolis,
Kine bus pirma žvaigždė.

Kaip atrodo panevėžietės

Pereito numerio „Kreivose šypsenose“ pasirodę keli aštuntokių veideliai sukėlė klasėje alarmą. Korespondentė gavo niūksą į pašonę už tai, kad ne visas „nufotografavo“. Girdi, sako, prašyk p. Redaktorių, kad duotų vietos kertelę ir kitoms panevėžietėms. (Jos už tai pasiryžusios atsidėkoti). O jeigu taip, šitai:

Olga: be berniukų nenurimsim!

Vincė: Ich bin sein, er ist mein, ot, kaip fein . . .

Genovaitė: Reiktų šį dalyką plačiau panagrinėti.

Liusė: O Jėzus Marija, du . . .

Marytė: Ar tiesa, kad brunetams labiau patinka blondinės?. . .

Nataša: Man vistiek pat, man vistiek pat“. . . Bet rendezvous patogiausia skirti prie katedros . . .

Janė: Amor et labor omnia vincunt.

Klasės auklėtoja: Vous vous êtes épise, mademoiselle, oui.

Panevėžietiški išsireiškimai

Šoka, kaip Žurauskis suktą valsą . . .

Eik tu, durne, netaip brėži trikampį.

Ot, fein, buvo!

Kas liepė eiti į vakarą be šilkinių kojinių — durnas per visą pilvą.

Jackau mackau, pamokos nemoku.

Kas yra funkcija, zapė, grafika, drociukas ir malata, panevėžietės kalbasi tik mokytojams negirdint.

E. G.

SOS iš Utenos septintokų laivo

Redakcijos priimtuvus pasiekė pagalbos šauksmas iš kažkur toli betūnančio laivo. Paaiškėjo, kad tai Utenos septintokų balsas. Pagaliau net nustatyta ir nelaimės priežastis. Mat, ant jų galvų, kaip Damoklo kardas, kabo visas mokytojų „avilys“.

Pamanė, pamanė septintokai, ką čia padarius, na, ir sugalvojo, kad nuo savo „biednų“ galvų „ponus“ galės nukelti su pagalba bitininkystės vadovėlio. Na, ir parūkė. Nežinau, ar degančio špargalkinio popierio kvapo išsigandus, ar kokios bėdos movė iš mokytojų kambario (ne visos) viena „bitė“ ir tiesiog į septintąją. Kas toliau buvo neįdomu buvo ir septintokams ir jums, manau, bus neįdomu.

Po telegrama pasirašęs *Uosis.*

Atodūsiai Mažeikiuos

VIII kl. seniūnas: Sportas, menas ir kūryba! Seniūnienė: Kad tau pilvas sprogtų! Sportininkai: Horandum est, ut sit mens sana in corpore sano!

VII kl. Oliukas: Vot duočiau į galvą! Valio boksas! . . Monika: Pro nuauksintą dangų. . . Stasė: Meilės, kaip kubile. . . Genė: Man politika mažiau rūpi! Bubis: Tegyvuoja mūsų legionas! Cifka verkia: Man tik 4 iš Fizikos parašė . . . Berniukai: „Safo“ geras, „Kuban“ dar geresnis.

VI kl. seniūnas: Dėl ko taip? Leonas: Aš vis dėlto ją dar tebemyliu . . . Iza: Antosiau, nesupranti manęs! Bronė: Dieve, vot noriu šokt! Feliksas: Sakiau, kad ne tas! Vytautas: Ar bus ėjimo atsakinėti! Ura! Vicka: Parašiau S-dur simfoniją balalaikai! Tofka: Olimpiada! Antanas: Jau 4 nariai pas mane užsirašė į kraštotyrininkus. Dar užsirašys Aldona . . .

A. Vaivara

„Dūšaunas“ žvilgsnis į Skuodo šeštokus

Feliksas: Rodos, ūsams skusti nėra įsakymo?! Romualdas: Atalakia atalakia zirzala, apsisuka ir cvangt į žurnalalį . . . Viktoras: Kas man daryti su ta kuopa? Kostas: Kaip čia išjuokinus mergaites? Jokūbas: Nors ir geras karo žinovas, bet nežinau, kaip Kostas gali šaudyti su pėstininkais . . . (galvosūkis iš karinio parengimo). Jonas: Kurti, ar ne? Kazys: Ir man įdomu, kas tas Kaszino . . . Juozas. Kodėl mano piešiny iš šieno kūgio matytis tik lapės uodega? Vladas: Turbūt reiks sušaukti valdybos posėdį. Bonifacas: Kažin ar gerai diriguoju kvartetui?

Juoko varpas

1937 m. užsisakome

NAUJĄJĄ ROMUVĄ

Neišgalėdami, susidedame. Metams kaštuoja 15 litų. Iki vasario 5 d. apsimokėję metinę prenumeratą, gaus L. Dovydėno naująjį romaną

BROLIAI DOMEIKOS.

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

SAKALAS išleido daug naujų knygų

Sakalas rudenop smarkiai sukruto ir išleido pluoštą naujų knygų.

1. **Vaidilutės O. Pleirytės Puidienės, TĖVIŠKĖ.** Kultūros kovų romanas. I tom. Lt. 3,50, II t. Lt. 3,—.
2. **A. Vaičiulaičio, VALENTINA.** Psichologinis dviejų jaunuolių romanas.
3. **St. Būdavas, LORETA.** Mergaitės likimo romanas.
4. **Myk. Linkevičius, ATEINA DIEVAS.** Naujas eilėraščių rinkinys.
5. **B. Brazdžionio, ŽENKLAI IR STEBUKLAI.** Trečias eilėraščių rinkinys.
6. **Fr. Mauriac, JĖZAUS GYVENIMAS.** Pasaulinio garso veikalas. Kaina Lt. 3.—.
7. **Maila Talvio, VARPAS.** Suomių rašytojos žymus romanas. Kaina Lt. 3.—.
8. **O. Sw. Mardeno, KĄ DARAI, DARYK GERAI.** Labai naudingi pamokymai jaunimui. Kaina Lt. 1.50.
9. **V. Kamantausko, JAUNAM MOSKLEIVIUI.** Patarimai, kaip sveikam būti, kaip mokytis, kaip elgtis. Tai pirmoji šitokio pobūdžio moksleiviams taikoma knyga. Kaina Lt. 1.50.
10. **Dimis. kapit. Alph. Magniez, JAUNUOLIUI IR TĖVUI.** Lytiniai klausimai jaunimui. Kaina Lt. 1.50.
11. **A. Wautier d'Aygalliers, MEILĖS DISCIPLINA.** Labai rimtas traktata apie meilę, skaitytinas kiekvienam jaunuoliui. Kaina Lt. 3.—.
12. **Edg. Rice Burrough, TARZANAS DŽUNGLĖSE.** I ir II t. Labai įdomus fantatinis nuotykių remanas. Kaiia po Lt. 1.50. (Populiar. bibl. NN 5 ir 6).

SPAUSDINAMA:

13. **Fr. W. Foerster, AMŽINOJI ŠVIESA IR ŠIŲ DIENŲ TAMSYBĖS.** Viršlaikiniai klausimai mūsų laikams.
14. **L. Dovydėno, BROLIAI DOMEIKOS.** Kaimiečių bylinėjimosi romanas.
15. **J. Paukštelio, PIRMIEJI METAI.** Romanas iš gimnazijos mokytojų gyvenimo.
16. **P. Cvirkos, MEISTERIS IR SŪNŪS.** Jumoristinis romanas.
17. **Vyt. Sir. Giros, NAUJAS EILĖRAŠČIŲ RINKINYS.**
18. **V. Mykolaičio-Putino, KELIAI IR KRYŽKELIAI.** Rinktinė poezija.
19. **Mykolaitis-Putinas, LITERATŪROS ETIUDAI.** Literatūros straipsnių rinkinys.

Knygos gaunamos visuose knygynuose ir **„SAKALO" B-VĖJE, Kaunas, Kęstučio g. 36.**

Ir tu gali prisidėti

prie kilnaus misijų darbo paėmęs
ŠV. ANTANO KOLEGIJOS
išleistą 1937 metams

MISIJŲ METRAŠTĮ

Už kiekvieną Šv. Antano kolegijos geradarį, paaukojusį bent vieną litą, pranciškonai kasmet atlaiko 300 šv. Mišių. Geriausia užsisakyti keliems susidėjus ir paskui parsiųstus išsidalinti.

Misijų Metraščio adresas:
KRETINGA. Pranciškonų vienuolynas.

Ką duos „ATEITIS“

savo skaitytojams ir platintojams

1937 m.

I. „GAMTOS DRAUGĄ“ — nemokamą „Ateities“ priedą, kuris bus siunčiamas kartu su kiekvienu „Ateities“ nr̃iu. Kas skaitė „Ateitį“ 1936 m. gerai žino kokių įdomių žinių galima rasti „Gamtos drauge“. O kiek gražių paveikslų iš Lietuvos ir užsienio gyvenimo. Tai tikra jaunųjų gamtos mylėtojų enciklopedija, kurią visi skaito su didžiausiu įdomumu.

II. „UŽMIRŠTĄJĄ SALĄ“ — du tomus garsaus rašytojo *E. Rice Burrough* („Tarzano“ autoriaus), romano, kuris yra skaitomas ir mėgiamas viso pasaulio jaunuomenės. Abiejų tomų kaina Lt. 3,—. *Šio įdomaus romano du tomai yra skiriami pirmiem 450 anksčiausia už visus 1937 m. apsimokėjusių prenumeratorių kas trečiam asmeniui.*

III. „BRIGITĄ“ — 295pusl. romaną, kurio kaina Lt. 2,50 gaus visi tie „Ateities“ platintojai, kurie surinks nemažiau kaip 10 metinių pr̃ių ir už juos apmokės nevėliau 1937 m. gegužės mėn. 1 dienos.

IV. „VARPĄ“ — *Maila Talvio* (Suomių rašytojos) didelį 332 pusl. romaną gaus tie platintojai, kurie surinks nemažiau kaip 50 metinių „Ateities“ pr̃ių ir už juos apmokės ligi 1937 m. gegužės mėn. 1 d.

Tai tik dovanos ir priedai. Ką jau bekalbėti apie patį žurnalą, kuris ir ateinančiais 1937 metais bus visuomet aktualus, įdomus ir neatskiriamas kiekvieno moksleivio draugas.

Skubėkite rinkti prenumeratorius 1937 metams!

„Ateities“ pren̄tos kaina nurodyta 2 viršelio pusl.

Šio n̄rio kaina Lt. 1,50.